

الدولة الإسلامية

ކޮންމެ މުސްލިމު [illegible]

[illegible]

އައްޝައިޚް މުޙައްމަދު ބިން ޢަބްދުލް ވައްހާބް رحمه الله ގެ
ބަސްތަކުން ނަގާފައި

الدّولة الإسلاميّة
خلافةٌ على منهاجِ النّبوّة

تقدم

الواجبات

المُتَحَتِّـــمَاتُ المَعْرِفَة
على كُلِّ مُسْلَمٍ وَمُسْلِمَة

من كلام الشيخ

محمد بن عبد الوهاب (رحمه الله)

المتوفى سنة 1206 هـ

الطبعة الرابعة
جُمادى الأُخرة
١٤٣٧هـ

ކޮންމެ މުސްލިމު [illegible]

[illegible]

ޝައިޚުލް އިސްލާމް، މުޖައްދިދުލް ޢަޞްރު، އަލްމުޖާހިދު

މުޙައްމަދު ބިން ޢަބްދުލް ވައްހާބު ބިން ސުލައިމާން އައްތަމީމީ رحمه الله

(ނިޔާވީ 1206هـ)

މުތަރްޖިމު:

އަބޫ ޢުބައިދިالله حفظه الله

މުރާޖަޢާކުރީ:

އަބޫ ޢަބްދުއްރަޙްމާން حفظه الله

1437ހ - 2016މ

މައުޟޫޢު: ޢަޤީދާ

ނަން: "ކޮންމެ މުސްލިމު ފިރިހެނަކާއި އަންހެނަކު ކޮންމެހެން ދެނެގަންނަންޖެހޭ ވާޖިބުތަކެއް"

މުއައްލިފު: އަލްއިމާމް އަލްމުޖައްދިދު ޝައިޚް މުޙައްމަދު ބިން ޢަބްދުލް ވައްހާބް رحمه الله

އަޞްލު ނެގިފައިވަނީ: **الواجبات المتحتمات المعرفة على كل مسلم ومسلمة ،** ހަޢަދުވަސަ އުޝައިމީން، ޖުމާދުލް އާޚިރާ 1437ހ، މަލްޢަބަދުލް ހިޖުރަ، އިސްލާމީ ޒިޔާރަތް.

ތަރުޖަމާން: އަޚު ޢަބްދުﷲ حفظه الله

މުރާޖަޢާކުރި: އަޚު ޢަބްދުއްރަޙްމާން حفظه الله

ތަރުޖަމާގެ ބާވަތް: އަޞްލު

ޝާއިޢުކުރި: ބަޔާން ދީނީ

ފޯމެޓް : ޑީ.ޓީ.އެޗް

ސަފްހާގެ އަދަދު: 56 ސ

ސަފްހާގެ ސައިޒު: 14.8 x 21ސމ.

"ތަފްހީމާއި ޒާތުގެ ވިސްނުން"

ތިޔައަޚުންނާއި އުޚްތުންގެ ގާތް ދުޢާތަކުގައި
އަޅުގަނޑުމެން ހަނދުމަކުރެއްވުން އެދެމެވެ

بسم اللَّه الرحمن الرحيم

ދީން އަސާސް

ކޮންމެ މުސްލިމު ފިރިހެނަކު އަދި ކޮންމެ މުސްލިމު އަންހެނަކު ދެނެގަތުން ވާޖިބުވާ ދީން އަސާސްތައް ވެއެވެ.

އެއީ :

އަޔަކު ވަރަށް ހުދު ހެދުމާއި، ވަރަށް ކަޅު އިސްތަށި، ނަބިއްޔާ މުޙައްމަދު ﷺ ދެންނެވިއެވެ.

ބުނީ، "ތިބާގެ ރައްބަކީ ކާކުތޯއެވެ؟"

މިފަދައިން ތިބާއާ ސުވާލު ކުރެވިއްޖެނަމަ، ތިބާ ޖަވާބުދޭނީ: "އަހަރެންގެ ރައްބަކީ ﷲ އެވެ. އެއީ، އެއިލާހުގެ ނިޢުމަތުގައި، އަހަރެންނާއި މުޅި ޢާލަމުތައް ބަލަހައްޓަވާ ރަސްކަލާނގެއެވެ. އަދި އަހަރެން ޢިބާދަތް ކުރަނީ ހަމައެކަނި އެއިލާހަށެވެ."

އަދި "ތިބާގެ ދީނަކީ ކޮބާ؟"

މިފަދައިން ތިބާއާ ސުވާލު ކުރެވިއްޖެނަމަ، ތިބާ ޖަވާބުދޭނީ: "އަހަރެންގެ ދީނަކީ އިސްލާމްދީނެވެ. އެއީ ތަވްޙީދާއިއެކު (އެއްކަމުވަންތަކުރުމާއިއެކު) ﷲ އަށް ކިޔަމަންތެރިވުމާއި ބޯލަނބައިދިނުމެވެ. އަދި އެއިލާހަށް ކިޔަމަންތެރިވުމާއި އަމުރުފުޅުތަކުގައި ދެމިހުރުމެވެ. އަދި ޝިރުކާއި އޭގެ އަހުލުވެރިންގެ ކިބައިން ބަރީއަވުމެވެ."

އަދި "ތިބާގެ ނަބިއްޔަކީ ކާކު؟"

މިފަދައިން ސުވާލު ކުރެވިއްޖެނަމަ، ތިބާ ޖަވާބުދޭނީ: "(އަހަރެންގެ ނަބިއްޔަކީ) މުޙައްމަދު ބިން ޢަބްދުالله ބިން ޢަބްދުލްމުއްޠަލިބް ބިން ހާޝިމްއެވެ. ހާޝިމަކީ ޤުރައިޝީ ބޭފުޅެކެވެ. އަދި ޤުރައިޝުންނަކީ ޢަރަބީންގެ ބައެކެވެ. އަދި ޢަރަބީންނަކީ އިބްރާހީމްގެ ދަރިކަލުންގެ ދަރިފަސްކޮޅެވެ. (އެކަލޭގެފާނުންނަށާއި އަހަރުމެންގެ ނަބިއްޔާގެ މައްޗަށް އެންމެ ހެޔޮ ސަލަވާތާއި ސަލާމް ލައްވާނދޭވެ.)

ދީނުގެ އަރްކާނާއި އޭގެ އަސާސް

ދީނުގެ އަރްކާނާއި އޭގެ އަސާސަކީ ދަރަޖަތަކެވެ:

ފުރަތަމަ ދަރަޖަ: އެއްވެސް ޝަރީކަކު އެއްގޮތަކަށް ނުވާ اللهއަށް އެކަނި އަޅުކަންކުރުމަށް އަމުރުކުރުމާއި، އެކަލާނގެ މައްޗަށް ކިޔަމަންތެރި، އެކަލާނގެ މައްޗަށް އެކުވެރިކަމާއި އެހީތެރިކަމުގެ ގުޅުން ބާއްވާށެވެ، އެކަން ދޫކޮށްލާ މީހާ ކާފިރުކުރުމެވެ.

ދެވަނަ ދަރަޖަ: الله އަށް އަޅުކަންކުރުމުގައި، ޝިރުކު ކުރުމާއިމެދު އިންޒާރުދިނުމާއި އެކަމުގައި ހަރުކަށިވުމާއި، އެކަމަށް ޢަދާވާތްތެރިވުމާއި، އެކަން ކުރާ މީހާ ކާފިރުކުރުމެވެ.

لا إله إلا الله ގެ ޝަރުތުތައް

لا إله إلا الله މިކަލިމައިގެ ޝަރުތުތަކީ :

ފުރަތަމަ: (އަލްޢިލްމު) ޢިލްމު. އެއީ މިކަލިމައިން ނަފީކުރާ މާނައާއި ޘާބިތުކުރާ މާނައިގެ ޢިލްމެވެ.

ދެވަނަ: (އަލްޔަޤީން) ޔަޤީންކަން. އެއީ ޝައްކައި ވަހުމެއް ނަފީކުރާ، އެކަލިމައިގެ ޢިލްމުގެ ފުރިހަމަކަމެވެ.

ތިންވަނަ: (އަލްއިޚްލާޞް) އިޚްލާޞްތެރިކަން. ޝިރުކު ނަފީ ކުރާ އިޚްލާޞްތެރިކަމެވެ.[1]

ހަތަރުވަނަ: (އައްޞިދްޤު) ތެދުވެރިކަން. އެއީ ދޮގު ނަފީކުރާ ތެދުވެރިކަމެވެ.

ފަސްވަނަ: (އަލްމަޙައްބަ) ލޯބި. އެއީ މިކަލިމައާއި މިކަލިމައިން ދަލީލުކުރާ ކަންކަމަށް ލޯބިކުރުމެވެ. އަދި އެކަމާއިމެދު އުފާކުރުމެވެ.

ހަވަނަ: (އަލްއިންޤިޔާދު) ކިޔަމަންތެރިކަން. އެއީ الله އަށް ޚާލިޞްކޮށް ޙައްޤު އެއިލާހުގެ ޙުރުމަތްތެރިކަމުން އަދާއިގެން، އެކަލިމައިގެ ޙައްޤުތަކަށް ކިޔަމަންތެރިވުމެވެ. އެކަލިމައިގެ ޙައްޤުތަކަކީ ވާޖިބުވެގެންވާ ޢަމަލުތަކެވެ. (އަޅުކަންތަކެވެ).

ހަތްވަނަ: (އަލްޤަބޫލު) އެއީ ރައްދުކުރުން ނަފީކުރާ ޤަބޫލުކުރުމެވެ. (އެބަހީ އެކަލިމައާއި އެކަލިމައިން ދަލީލުވާ ކަންކަން ރައްދުކުރުމާއި ނުލައި ޤަބޫލުކުރުމެވެ).

---

1 ތަރުޖަމާގެ ނޯޓް: (އެބަހީ الله ފިޔަވައި އެހެންއެއްވެސް ފަރާތަކަށް އަޅުކަން ނުކުރުމާއި ކުރާ އަޅުކަންތައް އެއިލާހަށް އެކަނި ޚާލިޞްކުރުމެވެ.)

لا إله إلا الله ގެ ޝަރުތުތަކުގެ ދަލީލުތައް

މިޝަރުތުތަކުގެ ދަލީލުތަކީ الله تَعَالَىٰ ގެ ފޮތުންނާއި ރަސޫލު الله ﷺ ގެ ސުންނަތުންނާ ދަލީލުތަކެވެ:

އަލްއިލްމުގެ ދަލީލަކީ: އެއިލާހު تَعَالَىٰ ގެ ވަހީބަސްފުޅު: ﴿ فَٱعۡلَمۡ أَنَّهُۥ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا ٱللَّهُ ﴾[2] މާނައީ: "ތިބާ، الله ފިޔަވައި އެހެން އިލާހަކު ނުވާކަން ތިބާ ދެނެގަންނާށެވެ."

އަދި އެއިލާހުގެ ވަހީބަސްފުޅު: ﴿ إِلَّا مَن شَهِدَ بِٱلۡحَقِّ وَهُمۡ يَعۡلَمُونَ ﴿٨٦﴾ ﴾[3] މާނައީ: "އެމީހުންނަށް އެނގޭ ޙާލުގައި ޙައްޤަށް ހެކިވެއްޖެމީހުން ފިޔަވައެވެ." އެއީ އެބައިމީހުންގެ ދުލަކުން ބުނި ބަސް އެނގޭ ޙާލުގައި އެބައިމީހުންގެ ހިތްތަކުން ހެކިވުމެވެ.

އަދި ސުންނަތުންނާ ދަލީލަކީ: ޢުޘްމާން رضي الله عنه ގެ އަރިހުން ޞަޙީޙްގައި ރިވާކުރެއްވިފައިވާ ޙަދީޘް ބަޔާންވެއެވެ. އެކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. اللهގެ ރަސޫލާ ބަޔާންފުޅުކުރެއްވިއެވެ: « مَنْ مَاتَ وَهُوَ يَعْلَمُ أَنَّهُ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ دَخَلَ الْجَنَّةَ »[4]

---

[2] ސޫރަތު މުޙައްމަދު 47 : 19

[3] ސޫރަތުއް ޒުޚްރުފު 43 : 86

[4] ޞަޙީޙު މުސްލިމުގައި، އަދި މުސްނަދު އަޙްމަދުގައި، ޞަޙީޙުކޮށް ރިވާވެގެންވެއެވެ.

މާނައީ: "ﷲ ފިޔަވައި އެހެން އިލާހަކު ނުވާކަން އެނގޭ ޙާލު މަރުވެއްޖެ މީހާ ސުވަރުގެ ވަދެއްޖެއެވެ."

(މުސްލިމްގެ ނައްޞު: ޞަޙީޙް މުސްލިމްގެ ޝަރަޙައިގައި އިމާމް އައްނަވަވީ މިބަޙުޘުގެ މުރާދު ބަޔާން ކުރައްވަމުން، މުރުޖިއާއިންނާއި ޚަވާރިޖުންނާއި އެހެންވެސް ފިރުޤާތަކުގެ އަހުލުވެރިންނަށް ރައްދުދެއްވާފައިވެއެވެ. އަދި މިބަޙުޘުގައި ޚިލާފު ކުރެވިފައިވާ "އެނގޭ ޙާލު" ގެ މުރާދަކީ އެއީ ހަމައެކަނި އެނގުން ނޫން ކަމާއި، އެއީ ސުންނީ އަހުލުވެރިންނާއި ސަލަފުންގެ ޢަޤީދާ ނޫން ކަމާއި، އެނގުމާއި ވިދިގެން އެކަޖިދައަން ދުލުން އިޤްރާރުވެ އެއާއި އެއްގޮތަށް ޢަމަލުކުރުން ވާޖިބުވާކަން ބަޔާންކުރައްވާފައިވެއެވެ. އަލްމިންހާޖު ޝަރުޙު ޞަޙީޙު މުސްލިމް، ޖ1 ޞ217-220 ބައްލަވާ)

<u>އަދި އަލްޤުރްއާނުގެ ދަލީލަކީ:</u> އައްލާހު تَعَالَىٰ ގެ ވަޙީބަސްފުޅު: ﴿إِنَّمَا ٱلْمُؤْمِنُونَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ بِٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ ثُمَّ لَمْ يَرْتَابُوا۟ وَجَٰهَدُوا۟ بِأَمْوَٰلِهِمْ وَأَنفُسِهِمْ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ ۚ أُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلصَّٰدِقُونَ ﴿١٥﴾﴾[5] މާނައީ: "މުއުމިނުންނަކީ، ހަމައެކަނި، ﷲ އާއި އޭނާގެ ރަސޫލާއަށް އީމާންވި އަދި އެއަށްފަހު ޝައްކުނުކުރާ، އަދި ﷲ ގެ މަގުގައި އެމީހުންގެ މުދަލާއި ނަފްސުތަކުން ޖިހާދުކުރިމީހުންނެވެ. އެމީހުންނަކީ، އެއީ ތެދުވެރިންނެވެ."

[5] ސޫރަތުލް ޙުޖުރާތު 49 : 15

ފަހެ، الله އާއި އެއިލާހުގެ ރަސޫލާއަށް އީމާންވުން އެވާ ޔަޤީންކަމުގެ ދަރަޖައިކަމުގެ ޝައްކުޖެހުމެއްކަމުގައި ވުރެމިފަދައިވަނީ، އީމާންވުން "އިޤްރާރު" ނުކުރެވޭނެ. އެބަހީ ޝައްކު ނުކުރެވޭނެ. ފަހެ "މުތުލަގު" (އެބަހީ އިޤްރާރުކުރާ މިން - ޝައްކުކުރާ މިން) އަދި މުސާވީވުމުގެ ދަރަޖައިންވާ މިންނެވެ.

އަބޫހުރައިރާ ﷺ ގެ ޙަދީޘެއްގައި: ރަސޫލުﷲ ﷺ ވިދާޅުވިއެވެ: އަޅުގަނޑު ޝަހާދަތް ދެމެވެ: الله ގެ ރަސޫލާ ﷺ ވިދާޅުވިއެވެ: « أَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ وَأَنِّي رَسُولُ اللَّهِ ، لا يُلْقَى بِهِمَا عَبْدٌ غَيْرَ شَاكٍّ فِيهِمَا إِلا دَخَلَ الْجَنَّةَ »(6) މާނައީ: "الله ފިޔަވައި އެހެން އިލާހަކު ނުވާ ކަމަށް އަހަރެން ހެކިވަމެވެ. އަދި ތިމަންކަލޭގެފާނަކީ الله ގެ ރަސޫލާކަމަށް ހެކިވަމެވެ. (ޝަހާދަތުގެ) ދެކަލިމައާއި، އެއް ކަލިމައާއިގެން ޝައްކު ކުރުމެއް ނެތި الله އާއި ބައްދަލުވާނޭ އަޅާގެ ސުވަރުގެ ވަނުމަށް ބަދަލު ފިޔަވި الله އާއި ބައްދަލުވާނެކަމުގައެވެ." އަދި އެހެން ރިވާޔަތެއްގައިވެސް: « لا يلقى الله بِهِمَا عَبْدٌ غَيْرُ شَاكٍّ فَيُحْجَبَ عَنِ الْجَنَّةِ »(7)

6 މިރަޙުމަތް މިރިޟާ ސަހީހު މުސްލިމުގައި، އައްސަލާމު އަލްއީމާނާ (އައްޔަމާއި) ގައި ވާރިދުވެގެންވެއެވެ.

7 މިރަޙުމަތް މިރިޟާ ސަހީހު މުސްލިމުގައި، މުސްނަދު އަޙްމަދުގައި އަދި އިބްނު މަންދާގެ އަލްއީމާން ގައި ވާރިދުވެގެންވެއެވެ.

މާނައީ: "ޝައްކު ކުރުމަކާއި ނުލައި މިދެކަލިމައާއި އެކު، ﷲ އާއި ބައްދަލުވާކަށް، ސުވަރުގެއިން މަނާވާނެ އަޅަކު ﷲ އާއި ބައްދަލުނުވާނެއެވެ."

އަދި އަބޫ ހުރައިރާ رضي الله عنه ގެ ރިވާއިން ވާރިދުވެފައިވާ ޙަދީ ޘުޝަރީފުގައިވެއެވެ: « فَمَنْ لَقِيتَ مِنْ وَرَاءِ هَذَا الْحَائِطِ يَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ مُسْتَيْقِنًا بِهَا مِنْ قَلْبِهِ فَبَشِّرْهُ بِالْجَنَّةِ »[8] މާނައީ: "ތިބާ، މިބަގީޗާގެ ބޭރުން ކަލޭގެފާނާއި ދިމާވާ، ﷲ ފިޔަވައި އެހެން އިލާހަކު ނުވާކަމަށް ހެކިވާ، އެކަލާނގެއާމެދު އޮންނަ ހިތް ޔަޤީންކަމާ ބާރުގައިވާ ކޮންމެ މީހަކަށް ކަލޭގެފާނު ސުވަރުގޭގެ އުފާވެރި ޚަބަރުދޭށެވެ."

އަދި <u>އިޚްލާޞްގެ ދަލީލަކީ:</u> އެއިލާހު تعالى ގެ ވަހީބަސްފުޅު: ﴿أَلَا لِلَّهِ الدِّينُ الْخَالِصُ﴾[9] މާނައީ: "ހަމަ ތެދެކެވެ، ޚާލިޞްވެގެންވާ ދީން މިލްކުވެގެންވަނީ ﷲ އަށެވެ."

އަދި އެއިލާހުގެ ވަހީބަސްފުޅު: ﴿وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ﴾[10] މާނައީ: "ތެދުމަގަށް ފަހިވެގެން (ބާޠިލުން ދުރުވެގެން) ދީން ޚާލިޞްކޮށް ހަމައެކަނި ﷲ އަށް އަޅުކަންކުރުމަށް މެނުވީ އެމީހުންނަކަށް އަމުރުކުރެވިފައެއްނުވެއެވެ."

---

8 މިހަދީޘް ޞަޙީޙު މުސްލިމުގައި އަދި ޞަޙީޙު އިބްނު ޚުޒައިމާ ގައި ވާރިދުވެގެންވެއެވެ.

9 ސޫރަތުއްޒުމަރު 39 : 3

10 ސޫރަތުލް ބައްޔިނާ 98 : 5

އަދި ސުންނަތުން މިކަމަށްވާ ދަލީލަކީ: ޞަޙީޙުގައި އަބޫ ހުރައިރާ އަރިހުން ވާރިދުވެގެންވާ ޞަޙީޙު ޙަދީޘެވެ. ނަބި ﷺ ޙަދީޘްކުރެއްވިއެވެ: « أَسْعَدُ النَّاسِ بِشَفَاعَتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ خَالِصًا مِنْ قَلْبِهِ أَوْ نَفْسِهِ »(11) މާނައީ: "ޤިޔާމަތްދުވަހުން ތިމަންކަލޭގެފާނުގެ ޝަފާޢަތާއިމެދު އެންމެ އުފާވެރިވާނީ އެމީހެއްގެ ހިތުން ނުވަތަ އެމީހެއްގެ ނަފްސުން އިޚްލާޞްތެރިކަމާއެކު لا إله إلا الله ކިޔައިދީ މީހާއެވެ."

އަދި ޢުތުބާން ބުން މާލިކު ﵁ ނަބި ﷺ އަރިހުން ރިވާކުރެއްވިއެވެ: « إِنَّ اللَّهَ قَدْ حَرَّمَ عَلَى النَّارِ مَنْ قَالَ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ يَبْتَغِي بِذَلِكَ وَجْهَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ »(12)

މާނައީ: "ހަމަކަށަވަރުން ﷲ ވަނީ، ޢިއްޒަތްތެރިވެވޮޑިގެންވާ އަދި މަތިވެރިވެވޮޑިގެންވާ އެއިލާހުގެ ވަޖްހުފުޅު އެދިގެން لا إلَهَ إلا اللهُ ކިޔައިދީ މީހާ، ނަރަކައިގެ މައްޗަށް ހަރާމްކުރައްވާފައެވެ."

[11] މިޙަދީޘް ޞަޙީޙު ބުޚާރީގައި ވާރިދުވެގެންވެއެވެ.

[12] މިޙަދީޘް ޠަބަރާނީގެ އަލްމުޢްޖަމުލްކަބީރުގައި އަދި މުސްނަދު އިބްނު ޙިއްބާންގައި، ހަސަން ދަރަޖައިގެ އިސްނާދަކާއިއެކު ރިވާވެގެންވެއެވެ.

އަދި އައްނަސާއީގެ ޢަމަލުލްޔައުމުގެ (اليوم والليلة) ގެ ކިތާބު ފޮތުގައި ނަބީ ﷺ ގެ ދު ޞަޙާބީ ބަރާއުގެ އަރިހުން ރިވާކުރައްވާފައިވެއެވެ: « مَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ مُخْلِصًا بِهَا قَلْبُهُ يُصَدِّقُ بِهَا لِسَانَهُ إِلَّا فَتَقَ اللَّهُ لَهَا السَّمَاءَ فَتْقًا حَتَّى يَنْظُرَ إِلَى قَائِلِهَا مِنْ أَهْلِ الْأَرْضِ ، وَحُقَّ لعَبْدٍ نَظَرَ اللَّهُ إِلَيْهِ أَنْ يُعْطِيَهُ سُؤْلَهُ »(13)

މާނައީ: "ކަރު (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ) މިފަދައިން، އުމުރުއްގެ ހިތް އިޚްލާޞްތެރިކަމާ ހާލު، އޭނާގެ ދުލުން އެބަސް ތެދުކުރާ ހާލު ބުނެފިނަމަ، އެބަސްބުނާމީހާ ﷲ އުޑުން ހުޅުވާލައްވުމުގެ ހުޅުވާލައްވައި، ބިމުގެ އަހުލުވެރިންގެ ތެރެއިން އެބަސް ބުނިމީހަކަށް ބައްލަވާލެވޭ. ފަހެ އެމީހަކަށް ﷲ ބައްލަވާލައްވާ އަޅަކަށް އޭނާ އެދުނުކަމެއް ދެއްވައިދެއްވުން ޙައްޤުވެއްޖެއެވެ."

13 ތަޚްރީޖުގެ ނަޞް: (ރިވާކުރައްވާފައިވަނީ އައްނަސާއީ އެބޭފުޅާގެ "ޢަމަލު އަލްޔައުމި ވަ އައްލައިލާ" މިފޮތުގައެވެ. އައްނަސާއީ ގެނެސްދެއްވާ އިސްނާދުގައި ތިބި ހުރިހާ އެންމެންނަކީ ޘިޤަތުވެރިންނާއި މަޤްބޫލު ރާވީންނެވެ. އެހެނަސް ތާބިޢީ ޢަބްދުގެ ނަސްދުރުކުރި ކުރައްވާފައިވާ ނަމެއް ނުވެއެވެ. އޭގެ ސަބަބުން މިޙަދީޘް މުރުސަލް ސަނަދެއް ބަލައިގަނެވެ. އެހެންނަމަވެސް މިރިވާޔަތް އަންނަސާއީ އެޒިކުރަ ގެންނަވާފައިވަނީ (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ) މިދިކުރުން ދިކުރު ކިޔުމުގެ ޙަޤީޤަތަކަށް ބަޔާންކޮށްދިނުމުގެ ގޮތުންނެވެ. އެކަމަކު ދަލީލުތަކުގެ އެތަކެއް ސަނަދު ބަލައިގަނެވެ.)

އަދި އައްސިއްދުގެ ތަޗީޗަޔާ: އެއިލާހު تَعَالَى ގެ ވަޙީބަސްފުޅު: ﴿ أَحَسِبَ ٱلنَّاسُ أَن يُتۡرَكُوٓاْ أَن يَقُولُوٓاْ ءَامَنَّا وَهُمۡ لَا يُفۡتَنُونَ ۝٢ وَلَقَدۡ فَتَنَّا ٱلَّذِينَ مِن قَبۡلِهِمۡۖ فَلَيَعۡلَمَنَّ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ صَدَقُواْ وَلَيَعۡلَمَنَّ ٱلۡكَٰذِبِينَ ۝٣ ﴾ (14)

މާނައީ: "ތިމަންމެން އީމާންވެއްޖައީމުއޭ ބުނުމުން އެމީހުން ފިތުނަވެރި (އިމްތިޙާނު) ނުކުރެވި އެމީހުން ދޫކޮށްލެވޭނެ ކަމުގައި މީސްތަކުން ހިތަށްއެރީތޯވެ؟ ހަމަކަށަވަރުން އެއުރެންގެ ކުރީގައި މީހުން ތިމަން އިލާހު ފިތުނަވެރިކުރެއްވީމެވެ. ހަމަކަށަވަރުން، އެއީ އެބައިމީހުންގެ ތެރެއިން ތެދުވެރިންނަކީ ކޮބައިކަން ﷲ ދެނެވޮޑިގެންނެވުމަށްޓަކައެވެ. އަދި ދޮގުވެރިން ދެނެވޮޑިގަތުމަށްޓަކައެވެ."

އަދި އެއިލާހު تَعَالَى ގެ ވަޙީބަސްފުޅު: ﴿ وَمِنَ ٱلنَّاسِ مَن يَقُولُ ءَامَنَّا بِٱللَّهِ وَبِٱلۡيَوۡمِ ٱلۡأٓخِرِ وَمَا هُم بِمُؤۡمِنِينَ ۝٨ يُخَٰدِعُونَ ٱللَّهَ وَٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَمَا يَخۡدَعُونَ إِلَّآ أَنفُسَهُمۡ وَمَا يَشۡعُرُونَ ۝٩ فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٞ فَزَادَهُمُ ٱللَّهُ مَرَضٗاۖ وَلَهُمۡ عَذَابٌ أَلِيمُۢ بِمَا كَانُواْ يَكۡذِبُونَ ۝١٠ ﴾ (15)

---

[14] ސޫރަތުލް ޢަންކަބޫތު 29 : 3-2

[15] ސޫރަތުލް ބަޤަރާ 2 : 10-8

މާނައީ: "އަޅު އީމާންތާ ބާރުވައި، ތިމަންނަށް ﷲ އަށް އާދިރަމް
ދުވަހަން އީމާންވަނީ ބުނާ ބަހަރު މިސްކީނުންގެ ތެރެއިންވެއެވެ. ✻ އުމުރުން ﷲ
ހާއި އިލާހަކު މިސްކިނުންނަން ޢަދުވާތެރިއެވެ. އެހެންކަމުން އުމުރުނަން ނުނަގާ
ބާރުވައި އުމުރުގެ އަމިއްލަ ނަފްސުކަމަށް ގެނބި ޢަދުވަށް ނުކުރާށެވެ. ✻
އެބައިމީހުންގެ ހިތްތަކުގައި ބަދަލުކުރާށްވެއެވެ. ފަހު، އެބައިމީހުންގެ ބަދަލުކުރާށް
ﷲ ދިޔުމަކަށްވުރެވެ. އަޅު އުމުރުން ފުރުކަމަށް ކަމަންބަކީ ވާންދިޔާ
އަދާކުރު އެބައިމީހުންނަށްބަކީވެއެވެ."

ޙަދީޘްތަކުގައިވަނީ ސުނަނުއްނަސާއީ ރިވާޔާ: މުޢާޛު ބިން ޖަބަލު رضي الله عنه ގެ
އަރިހުން ރިވާވެގެން ވާރިދުވެފައިވާ ނަބީ ﷺ ވިދާޅުވެއްޖެއެވެ: « مَا
مِنْ أَحَدٍ يَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ صِدْقًا مِنْ قَلْبِهِ إِلَّا
حَرَّمَهُ اللَّهُ عَلَى النَّارِ »[16] މާނައީ: "އެމީހެއްގެ ހިތުން ޞިދުޤުތެރިކަމާއެކު، ﷲ
ފިޔަވައި ޙައްޤުގޮތުން އަޅުކަންކުރެވޭ އިލާހަކު ނުވާކަމަށާއި މުޙައްމަދުގެފާނީ ﷲ ގެ
ރަސޫލާކަމަށް ހެކިވެދޭ އެއްވެސް މީހަކު، އެމީހަކީ ނަރަކައިގެ ވައްތަރު ﷲ
ޙަރާމްކުރައްވާނޭ މިހާރު ކަލުގައި ފެނި ނުވެއެވެ."

16 މިޙަދީޘް ޞަޙީޙު މުސްލިމްގައި އަދި ޞަޙީޙު އިބްނު ޙިއްބާން ގައި ވާރިދުވެގެންވެއެވެ.

އަދި <u>އަލްމަޙައްބަތުގެ ދަލީލަކީ:</u> އެއިލާހު تعالى ގެ ވަޙީބަސްފުޅު: ﴿وَمِنَ النَّاسِ مَن يَتَّخِذُ مِن دُونِ اللَّهِ أَندَادًا يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ ۖ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِّلَّهِ ۗ﴾(17)

މާނައީ: "އަދި الله ފިޔަވައި (އެއިލާހާއި) އެއްވަރުވާ ޝަރީކުތަކެއް (އިލާހުންގެ ގޮތުގައި) ނަގާ ބައެއް މީސްތަކުންގެ ތެރެއިންވެއެވެ. الله ދެކެ ލޯބިވާ ފަދައިން، އެއުރެން އެ ޝަރީކުތަކަށް ދެކެ ލޯބިވެއެވެ. އަދި އީމާންވެއްޖެ މީސްތަކުން الله އަށް ލޯބިވުން މާބޮޑެވެ."

އަދި އެއިލާހު تعالى ގެ ވަޙީބަސްފުޅު: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَن يَرْتَدَّ مِنكُمْ عَن دِينِهِ فَسَوْفَ يَأْتِي اللَّهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ أَذِلَّةٍ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٍ عَلَى الْكَافِرِينَ يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَائِمٍ ۚ﴾(18)

މާނައީ: "އޭ އީމާންވެއްޖެ މީސްތަކުންނޭވެ! ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން އެމީހެއްގެ ދީނުން އެނބުރިދާނޭ (މުރުތައްދުވެއްޖެ) މީހާ ދަންނާށެވެ! ފަހެ، (އެއުރެންގެ ބަދަލުގައި) އެބަޔަކަށް އެއިލާހު ލޯބިވާ ބޭފުޅުންނާ، އަދި އެބަޔަކު އެއިލާހަށް ލޯބިވާ ބަޔަކު الله ގެންނަވާނެތެވެ. އެއީ މުއުމިނުންގެ މައްޗަށް އޯގާވެރި، މަޑުމައިތިރި ބަޔެކެވެ. ކާފިރުންގެ މައްޗަށް ގަދަފަދަ އިއްޒަތްތެރި ބަޔެކެވެ. الله ގެ މަގުގައި އެއުރެން ޖިހާދު ކުރާނެތެވެ. އަދި މަލާމާތްކުރާ މީހެއްގެ މަލާމާތަކަށް އެއުރެން ބިރެއް ނުގަންނާނެތެވެ."

---

17 ސޫރަތުލް ބަޤަރާ 2 : 165

18 ސޫރަތުލް މާއިދާ 5 : 54

ސާބިތުކުރުމަށް ސުންނަތުން ދަލީލު: ޞަޙީޙު ބުޚާރީގައި އަނަސް ﵁ ގެ އަރިހުން ރިވާވެފައިވާ ޙަދީޘް ބަޔާންވެއެވެ. ރަސޫލު الله ﷺ ވިދާޅުވިކަމަށްވެއެވެ: « ثَلَاثٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ وَجَدَ بِهِنَّ حَلَاوَةَ الْإِيمَانِ مَنْ كَانَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِمَّا سِوَاهُمَا وَأَنْ يُحِبَّ الْمَرْءَ لَا يُحِبُّهُ إِلَّا لِلَّهِ وَأَنْ يَكْرَهَ أَنْ يَعُودَ فِي الْكُفْرِ بَعْدَ أَنْ أَنْقَذَهُ اللَّهُ مِنْهُ كَمَا يَكْرَهُ أَنْ يُقْذَفَ فِي النَّارِ »[19]

މާނައީ: "ތިން ކަމެއް އެމީހެއްގެ ކިބައިގައިވެއްޖެނަމަ އީމާންކަމުގެ ފޮނިކަން އޭނާ ލިބިގަނެއެވެ: (1) الله އާއި އޭނާގެ ރަސޫލާ އެހެން ހުރިހާ ތަކެއްޗަށްވުރެ ގިނައިން ލޯބިވުމާއި، އަދި މީހަކު ލޯބިވާ ހަމައެކަނި الله އަށްޓަކައި ކަމުގައިވުމާއި، އަދި الله އޭނާ ކުފުރުން ސަލާމަތްކޮށްދެއްވުމަށްފަހު، އަލުން ކުފުރަށް އެނބުރި ދިއުމަކީ، އަލިފާނުގައި ވެއްޓުމަކަށް އޭނާ ނުރުހޭ ފަދައިން ނުރުހުމެވެ."

އަދި އަލްއިނާބަތުގެ ދަލީލު: މިކަމަށް ދަލީލު ކުރުއާނުން، އެއްލާހު تعالى ގެ ވިދާޅުވުން: ﴿ وَأَنِيبُوٓاْ إِلَىٰ رَبِّكُمۡ وَأَسۡلِمُواْ لَهُۥ مِن قَبۡلِ أَن يَأۡتِيَكُمُ ٱلۡعَذَابُ ثُمَّ لَا تُنصَرُونَ ۝٥٤ ﴾[20]

[19] މިޙަދީޘް ބުޚާރީ މުސްލިމުގައި އަދި ސުނަނުން ނަސާއީގައި އަދި އިމާމް އަޙްމަދުގެ މުސްނަދުގައި ރިވާކޮށްފައިވެއެވެ.

[20] ސޫރަތުއް ޒުމަރު 39 : 54

މާނައީ: "އަދި ތިޔަބައިމީހުންގެ ވެރި ރައްބުގެ ޙަޟްރަތަށް (ތައުބާވެ ރުޖޫ) އެނބުރިގަންނާށެވެ. އަދި އެއިލާހަށް ކިޔަމަންވާށެވެ. އެއީ ތިޔަބައިމީހުންނަށް ޢަޛާބު އައުމުގެ ކުރިންނެވެ. އެއަށްފަހު (ޢަޛާބު އައުމަށްފަހު) ތިޔަބައިމީހުންނަށް ނަޞްރެއް ނުލިބޭނެއެވެ. (އެބަހީ: އެމީހުންނަށް އެއްވެސް އެހީއެއް ނުދެވޭނެއެވެ)"

އަދި އެއިލާހުގެ ވަޙީކުރެއްވުން: ﴿وَمَنۡ أَحۡسَنُ دِينٗا مِّمَّنۡ أَسۡلَمَ وَجۡهَهُۥ لِلَّهِ وَهُوَ مُحۡسِنٞ﴾[21] މާނައީ: "ހެޔޮކަންތެރިޔެއްކަމުގައި ހުރެ (މުޙްސިނެއްކަމުގައިވާ ހުރެ) އެމީހެއްގެ މޫނު اللّه އަށް ކިޔަމަންކޮށްދިނުމީހަކަށްވުރެ ހެޔޮވެގެންވާ ދީނެއްގެ ވެރި މީހަކީ ކާކުހެއްތޯ؟"

އަދި އެއިލާހުގެ ވަޙީކުރެއްވުން: ﴿وَمَن يُسۡلِمۡ وَجۡهَهُۥٓ إِلَى ٱللَّهِ وَهُوَ مُحۡسِنٞ فَقَدِ ٱسۡتَمۡسَكَ بِٱلۡعُرۡوَةِ ٱلۡوُثۡقَىٰۗ﴾[22]

މާނައީ: "އަދި ހެޔޮކަންތެރިޔެއްކަމުގައި ހުރެ (މުޙްސިނެއްކަމުގައިވާ ހުރެ) އެމީހެއްގެ މޫނު اللّه އަށް ކިޔަމަންކޮށްދިނަމަ (ހަމަކަށަވަރުން)، ވަރުގަދަ، ބާރު އެންމެ އިތުބާރުހުރި ދަގަނޑުގަނޑެއްގައި ހިފައިގަތީއެވެ. (އެބަހީ: لا إله إلا الله ގައި ހިފައިގަތީއެވެ.)"

---

21 ސޫރަތުއް ނިސާ 4 : 125

22 ސޫރަތު ލުޤްމާން 31 : 22

އަދި އެކަލާނގެ تَعَالَى ގެ ވަޙީބަސްފުޅު: ﴿فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ﴿٦٥﴾﴾ [23] މާނައީ: "އެހެންކަމުން ނޫނެވެ. ކަލޭގެފާނުގެ ވެރި ރައްބު ގަސަމު ބުނަމެވެ! އެމީހުންގެ މެދުގައި ޚިލާފު ވެއްޖެކަމެއްގައި ޙުކުމްކުރައްވާ ބޭކަލަކު ކަމުގައި ކަލޭގެފާނު ހައްދަވަން ދާންދެން، އަދި އެއަށްފަހު ކަލޭގެފާނު ނިންމެވި ގޮތާއި މެދު އެމީހުންގެ ނަފްސުތަކުގައި އެއްވެސް ހިތްހަމަނުޖެހުމެއް ނެތި، އަދި ފުރިހަމަ ގޮތުގައި ކިޔަމަންތެރިވެ ޤަބޫލުކުރާހާ ހިނދަކުން އެމީހުން އީމާން ނުވެއެވެ."

ކިޔަމަންތެރިވުމުގެ ސުންނަތާ ދެކޮޅު: އެކަލޭގެފާނު ﷺ ހަދީޘްކުރައްވައި ބަސްފުޅު: « لا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى يَكُونَ هَوَاهُ تَبَعًا لِمَا جِئْتُ بِهِ »[24] މާނައީ: "ތިމަންކަލޭގެފާނު ގެނެސްދެއްވި ކަންތައްތަކަށް އެމީހެއްގެ ހަވާނަފްސު ތަބާވާންދެން ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން އެކަކުވެސް އީމާންވާކަށް ނުވެއެވެ."

---

23 ސޫރަތުއް ނިސާ 4 : 65

24 މިއީ، ޢަބްދުﷲ އަލްއަރްބަޢީންގެ "ޝަރްޙުއްސުންނާ" ގައި، އަދި އިބްނު ބައްޠާގެ "އަލްއިބާނަތުލްކުބްރާ" ގައި، އަދި ނަސާއީ އާއި އަދި އިބްނު ޙަޖަރު "ފަތުޙުލްބާރީ" ގައި އަދި ބައިހަޤީގެ "އަލްމަދްޚަލު އިލާ ސުނަނިލް ކުބްރާ" ގައި، ޙަސަންކަމުގައި ވާ ގޮތުގެ މަތިން ރިވާކުރައްވާފައިވެއެވެ.

<u>އަދި އަޖްދާދުގެ ދަލީލަކީ:</u> އައްލާހު تَعَالَىٰ ގެ ވަޙީބަސްފުޅު: ﴿وَكَذَٰلِكَ مَآ أَرْسَلْنَا مِن قَبْلِكَ فِي قَرْيَةٍ مِّن نَّذِيرٍ إِلَّا قَالَ مُتْرَفُوهَآ إِنَّا وَجَدْنَآ ءَابَآءَنَا عَلَىٰٓ أُمَّةٍ وَإِنَّا عَلَىٰٓ ءَاثَٰرِهِم مُّقْتَدُونَ ﴿٢٣﴾ * قَٰلَ أَوَلَوْ جِئْتُكُم بِأَهْدَىٰ مِمَّا وَجَدتُّمْ عَلَيْهِ ءَابَآءَكُمْ ۖ قَالُوٓا۟ إِنَّا بِمَآ أُرْسِلْتُم بِهِۦ كَٰفِرُونَ ﴿٢٤﴾ فَٱنتَقَمْنَا مِنْهُمْ ۖ فَٱنظُرْ كَيْفَ كَانَ عَٰقِبَةُ ٱلْمُكَذِّبِينَ ﴿٢٥﴾

﴾[25] މާނައީ: "އަދި ހަމައެފަދައިން، އެރަށެއްގެ މުއްސަނދިކަމުގެ އަހުލުވެރިން ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންމެންގެ ކާބަފައިން ދީނެއްގެ މަތީގައި ވަނިކޮށް ތިމަންމެން ދުށީމުއޭ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން، އެއުރެންގެ އަސަރުތަކުގެ މަތީގައި ތިމަންމެން ތަބަޢުވެގެން ހިނގަމުއޭ ނުބުނާ އެއްވެސް ރަށަކަށް ކަލޭގެފާނުގެ ކުރިން ތިމަންއިލާހު އެއްވެސް އިންޒާރުދެނިވި ބޭކަލަކު ނުފޮނުއްވަމެވެ. * އެބޭކަލަކު ވިދާޅުވިއެވެ. 'އަދި ތިމަންކަލޭގެފާނު، ތިޔަބައިމީހުންގެ ކާބަފައިން އެއްޗެއްގެ މަތީގައިވަނިކޮށް ތިޔަބައިމީހުންނަށް ފެނުނު އެއްޗަކަށްވުރެ ތެދުމަގަށްކައިރިވި އެއްޗަކާއިގެން އައިކަމުގައިވިޔަސްވެސް ހެއްޔެވެ؟' އެމީހުން ބުންޏެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އަހަރުމެންނަކީ ތިޔަބައިމީހުން އެކަލަކައިގެން ފޮނުއްވުނު ކަންކަމަށް ކާފިރުވެގެންނެވެ. * ފަހެ، ތިމަންއިލާހު އެއުރެންގެކިބައިން ބަދަލުހިފުއްވީމެވެ. ފަހެ، ދޮގުކުރި މީހުންގެ ނިމުނުވަނީ ކޮންފަދައަކުންކަން ކަލޭގެފާނު ދެކިވަޑައިގަންނަވާށެވެ!"

[25] ސޫރަތުއް ޒުޚްރުފް 43 : 23-25

އަދި އުއިރާރު تَعَالَى ގެ ވަޙީބަސްފުޅު: ﴿ إِنَّهُمْ كَانُوٓا۟ إِذَا قِيلَ لَهُمْ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا ٱللَّهُ يَسْتَكْبِرُونَ ﴿٣٥﴾ وَيَقُولُونَ أَئِنَّا لَتَارِكُوٓا۟ ءَالِهَتِنَا لِشَاعِرٍ مَّجْنُونٍۭ ﴿٣٦﴾ ﴾[26]

މާނައީ: "ހަމަކަށަވަރުން އެއުރެންނަށް 'الله ފިޔަވައި ޙައްޤުވޭގެންވާ އިލާހަކު ނުވޭ'، (މިފަދައިން) އެއުރެންނަށް ބުނެވިއްޖެނަމަ ކިބުރުވެރިވެގަތުމަށް ބޮޑާކަމުގައެވެ. އަދި އެމީހުން ބުނެތެވެ. ހަމަކަށަވަރުންވެސް، މޮޔަ ޝާޢިރަކަށްޓަކައި އަހަރުމެންގެ އިލާހުންތައް އަހަރުމެން ދޫކޮށްލާނަމުހެއްޔެވެ؟"

ޤަބޫލުކުރުން (ނުވަތަ ބަލައިގަތުމަކީ) ސުންނަތުން ދަލީލު: ޞަޙީޙުގައި ވާރިދުވެގެންވާ އަބޫ މޫސާ رضي الله عنه ނަބީ ﷺ އަރިހުން ރިވާކުރައްވާފައިވާ ޙަދީޘް ބަޔާންވޭ: « مَثَلُ مَا بَعَثَنِي اللَّهُ بِهِ مِنَ الْهُدَى وَالْعِلْمِ ، كَمَثَلِ الْغَيْثِ الْكَثِيرِ أَصَابَ أَرْضًا فَكَانَ مِنْهَا نَقِيَّةٌ قَبِلَتِ الْمَاءَ ، فَأَنْبَتَتِ الْكَلَأَ وَالْعُشْبَ الْكَثِيرَ ، وَكَانَتْ مِنْهَا أَجَادِبُ أَمْسَكَتِ الْمَاءَ ، فَنَفَعَ اللَّهُ بِهَا النَّاسَ فَشَرِبُوا وَسَقَوْا وَزَرَعُوا ، وَأَصَابَتْ مِنْهَا طَائِفَةً أُخْرَى إِنَّمَا هِيَ قِيعَانٌ لَا تُمْسِكُ مَاءً وَلَا تُنْبِتُ كَلَأً ، فَذَلِكَ مَثَلُ مَنْ فَقُهَ فِي دِينِ اللَّهِ وَنَفَعَهُ مَا بَعَثَنِي اللَّهُ بِهِ فَعَلِمَ وَعَلَّمَ ، وَمَثَلُ مَنْ لَمْ يَرْفَعْ بِذَلِكَ رَأْسًا وَلَمْ يَقْبَلْ هُدَى اللَّهِ الَّذِي أُرْسِلْتُ بِهِ »[27]

---

26 ސޫރަތުއް ޞައްފާތު 43 : 25-23

27 މިޙަދީޘް ޞަޙީޙު މުސްލިމުގައި އަދި ޞަޙީޙު އިމާމް ބުޚާރީ ގައި ވާރިދުވެގެންވެއެވެ.

މާނައީ: "ތިމަންކަލޭގެފާނު ލައްވައިގެން اللّٰه ފޮނުއްވި ހިދާޔަތާއި ޢިލްމުގެ މިސާލަކީ ބޯވެއްސާރަކަށްވެއް ބިމަކަށް ވެހުނު މިސާލެވެ. ފަހެ އެބިމުގައި ސާފު ބިންގަނޑެއްވިއެވެ. ފަހެ އެބިންގަނޑު ފެންބަލައިގަތް، ބައިވަރު ވިނަގާއި ގަސް އެބިމުން ފަޅައެވެ. އަދި އެބިމުގައި ހަރުބިންތަކެއް ވެއެވެ. އެބިންތަކުން ފެންގަނޑު ހިފަހައްޓައިފިއެވެ. އެގޮތުން މީސްތަކުންނަށް އެފެނުގެ ފައިދާ اللّٰه ދެއްވައިފިއެވެ. ފަހެ އެމީހުން އެފެނުން ފެންބޯއެވެ. ފެންނަގައި ދަނޑުވެރިކަން ކުރިއެވެ. އަދި އެބިމުގައިވާ ހަނދަފަސް ފެލެގަނޑެއް އުނަދުގައިވާ ބިމަކަށް ވާރޭވެހުނެވެ. އެތަނުގައި ފެން ނުހިފެވެ. އަދި ގަހެއްވެސް ނުހެދުނެވެ. ފަހެ، އެއީ اللّٰهގެ ދީނުގައި ފިޤުހުވެރިވީ މީހަކާއި ތިމަންކަލޭގެފާނު اللّٰه ފޮނުއްވި ކަމުން ފައިދާވެ، އިލްމުދަސްކޮށް އަދި އުނގަންނައިދިން ފަރާތެއްގެ މިސާލެވެ. އަދި އެއީ އެކަމަށް އިސްވެސް އުފުލާނުލައި، ތިމަންކަލޭގެފާނު ލައްވައިގެން ފޮނުއްވުނު اللّٰه ގެ ހިދާޔަތް ގަބޫލުނުކުރި މީހާގެ މިސާލެވެ."(28)

28 ބުޚާރީ ރިވާކުރެއްވި ޙަދީޘް: (މިޙަދީޘްގައި ވާޚިދުވެސްކުރާ ސާފު ބިމާއި، ހަރު ބިންގަނޑާއި، ފަސްގެ ބިމުގެ ޒިކުރު އެއްކަލަ ބަޔާންކުރައްވާ މިސާލުގެ މިސާލެވެ. ސާފު ބިންގަނޑުން ފެން ބަލައިގަނެ، އެބިމުގައި ގަސްފަސް ހެދުމަކީ، އިލްމު ދިނީ އެބިމުގެ ފަރާތުން ލިބޭ ފައިދާ، އަދި އެހެނިހެން ފެނުން އިލްމުން ފައިދާ ނަގާ މީހުން ފަރާތުގެ މިސާލެވެ. ހަރު ބިންގަނޑުން ފެން ބަލައިގަނެ، ފެން ހިފުމަށް، ހިފަހައްޓައިގަތުމަށް ފައިދާ، ބިމުގެ އިލްމުގެ ފަރާތުން ކުރިއަރަނީ އެވެ. ފަހެ ފަތިގަނޑެއް ނަމަވެސް، އެމީހުންގެ ދިނަނގައި އެހެން ފަރާތަށް ފައިދާ ކުރި މީހެއްގެ މިސާލެވެ. މިދިރިފެނުމަކީ اللّٰه ފޮނުއްވި ހިދާޔަތް ބަލައިގަތް ބަޔެކެވެ. ފަހެ ފަތި އުނަދުގައި ފެން ހިފުމެއް ނެތް، ފެން ބަލައިގަތުމެއް ނެތް ހަދަފަސް ބިންގަނޑެވެ. އެއީ ވައްތަރު ބިމެކެވެ. އެއީ މިސާލަކުން ވާހަކަ ދައްކާ ބިމެއް ފަހެ ވަކި ގޮތަކާނުލާ ކަމުގައިވާ މީހާގެ މިސާލެވެ. އެއްބަސް ބިމެއް ކަމުގައިވާ ސަރުދަޔަކަށް ނުދިޔަ، އެއީ އިލްމުގެ ސަބަބުން، އެއީ ޙިދާޔަތް ނުލިބުނު މީހާގެ މިސާލެވެ. މިއީ މިބަޔާނުގެ ޝަރަޙައިގައި އިލްމުވެރިން ދެއްވާފައިވާ މާނަގެ ތަފްސީލެވެ.)

އިސްލާމްކަން ގެއްލޭ ކަންތައް

އިސްލާމްކަން ގެއްލޭ ކަންކަމުގެ ތެރެއިން އެންމެ ބޮޑުވެގެންވާ ކަންކަމީ ދިހަ ކަމެއްކަން ދަންނާށެވެ:

އެއްވަނަ ކަމަކީ: اللهتعالى އަށް އަޅުކަންކުރުމުގައި އެހެނަކާ ޝިރުކު ކުރުމެވެ. الله تعالى ވިދާޅުވެއެވެ: ﴿إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَن يُشْرَكَ بِهِۦ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَٰلِكَ لِمَن يَشَآءُ﴾[29] މާނައީ: "ހަމަކަށަވަރުން الله، އެކަލާނގެއަށް ޝިރުކުކުރުން ނުފުއްސަވައެވެ. އަދި އެނޫން ކަމެއް އެކަލާނގެ އިރާދަކުރައްވާ ފަރާތަކަށް ފުއްސަވައެވެ. އަދި الله އަށް ޝިރުކު ކޮށްފިއްޔާ ބޮޑުވެގެންވާ ފާފައެއް ކޮށްފިކަން ކަށަވަރެވެ."

އަދި އެކަލާނގެ ވިދާޅުވެއެވެ: ﴿إِنَّهُۥ مَن يُشْرِكْ بِٱللَّهِ فَقَدْ حَرَّمَ ٱللَّهُ عَلَيْهِ ٱلْجَنَّةَ وَمَأْوَىٰهُ ٱلنَّارُ ۖ وَمَا لِلظَّٰلِمِينَ مِنْ أَنصَارٍ ٧٢﴾[30] މާނައީ: "ހަމަކަށަވަރުން الله އަށް ޝިރުކު ކޮށްފި މީހާ، ފަހެ الله ވަނީ އެމީހަކަށް ސުވަރުގެ

---

[29] ސޫރަތުއް ނިސާ 4 : 48 އަދި 116

[30] ސޫރަތުލް މާއިދާ 5 : 72

ހަލާކް ކުރައްވާފައިކަން ކަށަވަރެވެ. އަދި އެމީހަކު ދިރިއުޅޭނެ ތަނެއް ކަމުގައިވަނީ ނަރަކައެވެ. އަދި އަނިޔާވެރިންނަށް ނަސްރުދޭނޭ އެއްވެސް ފަރާތެއް ނުވެއެވެ.“

އަދި މީގެ ތެރޭގައި الله ދެއްވީ އެހެން ފަރާތަކަށް ތަޤައްރުބުކުރުން ހިމެނެއެވެ. އެއީ ޖިންނީންނަށް ނުވަތަ ތަޤައްރުބުކުރާ[31] މީހުން ފަދައިންނެވެ.

ފުރަތަމަ ކަމަކީ: އިޖާބަދެއްވުމަށް ވާސިލުވާ الله އާއި އުމީހަކާއި ދެމެދު ވަސީލަތެއް ކަނޑައެޅުން، އެމީހުންނަށް ޙާލަތުގައި ވަކިން އެދުމަށް ދުޢާކޮށް، އުމީހުންނަށް ވަކީލުކަން މިނިވަން ކުރިމަތިކޮށްދެއްވާ.

ދެވަނަ ކަމަކީ: މުޝްރިކުން ކާފިރުންކަމަށް މިނިވަން، ނުވަތަ އުމީހުންގެ ކުފުރާއި ޝިރްކުކަމަށް މިނިވަން، ނުވަތަ އުމީހުންގެ މަޛްހަބު (ދީނަށް) ތަސްދީޤުކަމަށް މިނިވަން ކާފިރުވެގެންދެއެވެ.

ތިންވަނަ ކަމަކީ: ނަބީ ﷺ ގެ ހަދްޔު (އިރުޝާދު / ހިދާޔަތް) ނޫން ފާހަގަކުރާ ހަދްޔު އާދަކާދަތަކުގެ ހަދްޔަތްތަކުން ފުރިހަމަ ކަމުގައި ދޮށިކުރެއްވުމާ، ނުވަތަ އާދަކާދަތަކުގެ ބޭކާރުވުމުން އާދަކާދަ ހަދްޔު ބޭކާރު ތަސްދީޤުކަމަށް ދޮށިކުރެއްވުމާ - އެއީ އާދަކާދަތަކުގެ ބޭކާރުވުމުގެ ތަޢާރަފް ޙުކުމްތަކުގެ ބޭކާރު އިސްލާމް ފާހަގަތައް ދަތި މިހާ - ފަދަ އުމީހަކީ ކާފިރެކެވެ.

[31] މުޞްޠަލަޙުގެ ނޯޓް: (ތަޤައްރުބުކުރުމަކީ ކުއްތަންވުމުގެ ގާތުން ދުރުވާނެ ގާތް ކަމަށްލުމެވެ.)

ފަސްވަނަ ކަމަކީ: ރަސޫލާ ﷺ އުނގަނައިގެން ވަޑައިގަތް ކަންތައްތަކުގެ ތެރެއިން ކަމަކާއިމެދު ރުޅިއަންނަ މީހާ، އެއާއި އެއްގޮތަށް ޢަމަލު ކުރިއަސް، ކާފިރުވެއްޖެއެވެ.

ހަވަނަ ކަމަކީ: ރަސޫލާ ﷺ ގެ ދީނުގެ ކަމަކުން ކުޅެ ކަމަކަށް ނުވަތަ އެދީނުގެ ޘަވާބާއި ޢުޤޫބާތުގެ ކަމަކަށް މަލާމާތްކޮށްފި މީހާ ކާފިރުވެއްޖެއެވެ.
މިކަމުގެ ދަލީލަކީ އެއްލާހު تعالى ގެ މިބަސްފުޅެވެ: ﴿وَلَئِن سَأَلْتَهُمْ لَيَقُولُنَّ إِنَّمَا كُنَّا نَخُوضُ وَنَلْعَبُ ۚ قُلْ أَبِاللَّهِ وَآيَاتِهِ وَرَسُولِهِ كُنتُمْ تَسْتَهْزِئُونَ ﴿٦٥﴾ لَا تَعْتَذِرُوا قَدْ كَفَرْتُم بَعْدَ إِيمَانِكُمْ﴾[32] މާނައީ: "ކަލޭގެފާނު އެމީހުން ކުރެ ސުވާލުކުރެއްވިނަމަ، އެމީހުން ބުނާނެކަން ކަށަވަރެވެ. އަހަރުމެން ހަމައެކަނި މަޖާކޮށް ސަކަރާތްޖެހިކަމުގައި ވީމުއެވެ. (ކަލޭގެފާނު) ވިދާޅުވާށެވެ: ތިޔަބައިމީހުން މަލާމާތްކުރަމުންދިޔައީ الله އާއި އެކަލާނގެ އާޔަތްތަކާއި އެކަލާނގެ ރަސޫލާއަށް ހެއްޔެވެ؟ ❁ ތިޔަބައިމީހުން އުޒުރު ނުދައްކާށެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ތިޔަބައިމީހުންގެ އީމާންކަމަށްފަހުގައި ތިޔަބައިމީހުން ކާފިރުވެއްޖެއެވެ."

[32] ސޫރަތުއް ތައުބާ 9 : 65

ހަތްވަނަ ކަމަކީ: ސިޙުރުވެ - އޭގެ ތެރޭގައި ވަރިތޮޅުގާއި އިސްތިރިވެސް[33] ހިމެނެއެވެ. ފަހެ އެކަން ކޮށްފިމީހާ ނުވަތަ އެކަމަށް ރުހިއްޖެ މީހާ ކާފިރުވެއްޖެއެވެ. މިކަމުގެ ދަލީލަކީ އައްލާހު تَعَالَى ގެ މިބަސްފުޅެވެ: ﴿وَمَا يُعَلِّمَانِ مِنْ أَحَدٍ حَتَّىٰ يَقُولَآ إِنَّمَا نَحْنُ فِتْنَةٌ فَلَا تَكْفُرْ﴾[34] މާނައީ: "އަދި ތިމަންމެންނީ އިމްތިޙާނަކާ، ފިތުނައެކޭ ތިބަހައިމީހުން ކާފިރުނުވާށޭ މިހެން ވިދާޅުވުމަކާނުލާ ދެންނެވި އެދެބޭކަލުން އެއްވެސް މީހަކަށް (ސިޙުރު) އުނގަންނަވައި ނުދެއްވައެވެ."

އަށްވަނަ ކަމަކީ: މުޝްރިކުންނަށް ތާއީދުކޮށް އަދި މުސްލިމުންގެ މައްޗަށް (އެބައި މުސްލިމުންނާއި ދެކޮޅަށް) އެމީހުންނަށް އެހީތެރިވުމެވެ. މިކަމުގެ ދަލީލަކީ އައްލާހު تَعَالَى ގެ މިބަސްފުޅެވެ: ﴿وَمَن يَتَوَلَّهُم مِّنكُمْ فَإِنَّهُۥ مِنْهُمْ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَهْدِى ٱلْقَوْمَ ٱلظَّٰلِمِينَ ٥١﴾[35] މާނައީ: "އަދި ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން އެމީހުންނާއި ބައިވެރިވެއްޖެ މީހާ ހަމަކަށަވަރުން އެމީހުންގެ ތެރެއިންވާ މީހެކެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އަނިޔާވެރި ޤައުމަށް ﷲ ހިދާޔަތް ނުދެއްވައެވެ."

---

33 މުތަރުޖިމުގެ ނޯޓު: (ފިރިހެނަކާއި އަންހެނަކާ ދެމެދުގައި ނަފުރަތު ލިބޭގޮތަށް ކުރާ ސިޙުރު ކަންތައްތަކާއި ސިޙުރުގެ ތެރެއިން ހިމެނޭ ކަންތަކެވެ. އެބަހީ، ސަލާމް، ޝަރުޢީ ގޮތުން ވަރިކުރުވުމަށް ގޮތެއް ފިރިހެނާއި ޙަރާމް ދުޢާކުރުވުމަށް ސިޙުރު ބޭނުންކުރުމާއި ރައްޓެހިކަމާއި އަދި ސިޙުރުގެ ތެރެއިން ވަކިނަ ކަމެއް ނޫނެވެ.)

34 ސޫރަތުލް ބަޤަރާ 2 : 102

35 ސޫރަތުލް މާއިދާ 5 : 51

ނުވަވަނަ ކަމަކީ: ނަބީ ﷺ އަށް ތަބަޢުވުމަކީ ބައެއް މީހުންނަށް ވާޖިބެއް ނޫން ކަމުގައި ދެކުން، އަދި މޫސާ عليه السلام ގެ ޝަރީޢަތާއި ޚިލާފަށް އުޅުމަށް އަލްޚަޟިރަށް ހުއްދަވެސްވީ ފަދައިން އުއްމަތަކަށްވެސް ނަބީ ﷺ ގެ ޝަރީޢަތާއި ޚިލާފަށް އުޅުމުގެ ހުއްދަވެސްކަން ލިބިގެންވާ ކަމަށް ޤަބޫލުކުރާ މީހަކީ، އެއީ ކާފިރެކެވެ.

ދިހަވަނަ ކަމަކީ: الله تعالى ގެ ދީނަށް ފުރަގަސްދިނުން - އެދީން ނުދަސްކުރާ އަދި އެދީނާއި އެއްގޮތަށް ޢަމަލުކޮށްފައެއް ނުކުރޭ - މިކަމުގެ ދަލީލަކީ އެކަލާނގެ تعالى ގެ މިބަސްފުޅެވެ: ﴿وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّن ذُكِّرَ بِآيَاتِ رَبِّهِ ثُمَّ أَعْرَضَ عَنْهَا إِنَّا مِنَ الْمُجْرِمِينَ مُنتَقِمُونَ ﴿٢٢﴾﴾ [36] މާނައީ: "އަދި الله ގެ އާޔަތްތައް ހަނދާންކޮށްދެވިގެންވެސް އެއަށް ފުރަގަސްދިނީ މީހަކަށްވުރެ އަނިޔާވެރިވެގެންވަނީ ކާކުހެއްޔެވެ؟ ހަމަކަށަވަރުން ތިމަން އިލާހުވާކަލަނގެ ކުށްވެރި މުޖުރިމުންގެ ކިބައިން ބަދަލުހިފުއްވާ ފަރާތްކަމުގައެވެ."

އިސްލާމްކަން ގެއްލޭ މިއިން އެއްވެސް ކަމެއް ސަމާސާއަކަށް ނުވަތަ ޖައްދުގައި ނުވަތަ ބިރުންހުރެ ކުރާ މީހަކާއި ދެމެދު އެއްވެސް ތަފާތެއް ނެތެވެ. އެއީ މަޤްބޫލުކުރެވިގެންވާ މިކަން ދޭހަވެއެވެ. އަދި މިއިން ކޮންމެ ކަމަކީ ނުރައްކާތެރިކަމުގައި އެންމެ ބޮޑު ކަންކަމެވެ. އަދި އެންމެ ގިނައިން ދިމާވާ ކަންކަމެވެ.

[36] ސޫރަތުއް ސަޖްދަ 32 : 51

ތައުހީދުގެ ބައިތައް

ތައުހީދުގެ (އެއްކައުވަންތަކުރުމުގެ) ތިން ބައެއްވެއެވެ:

އެއްވަނަކަން: ރަބްބުވެރިކަމުގައި އެއްކައުވަންތަކުރުން (ތައުހީދުއް ރުބޫބިއްޔާ):

އަދި މިއީ، ރަސޫލުﷲ ﷺ ގެ ޒަމާނުގައި، އުޅުނު ކާފިރުން އެބަހުރިކައި ހަނދާނުކޮށް ކާފިރުން އެކަމަކަށް އިޤްރާރުވިކަމެވެ. އެހެންކަމަކު މިކަމުގެ ސަބަބުން އެމީހުން އިސްލާމްދީނަށް ނުވަދެއެވެ. އަދި އެމީހުންގެ ލޭ ހުއްދަކުރެއްވުމާއި އެމީހުންގެ މުދާތައް އަތުލައިގަތުން އެކަލާނގެ ހުއްދަކުރެއްވިއެވެ.

މިއީ، ﷲ تعالى، އެކަލާނގެ ރަބްބުވެރިކަމުގައި އެއްކައުވަންތަކުރުމެވެ.

މިކަމުގެ ދަލީލަކީ އެކަލާނގެ تعالى ގެ މިބަސްފުޅެވެ: ﴿قُلۡ مَن يَرۡزُقُكُم مِّنَ ٱلسَّمَآءِ وَٱلۡأَرۡضِ أَمَّن يَمۡلِكُ ٱلسَّمۡعَ وَٱلۡأَبۡصَٰرَ وَمَن يُخۡرِجُ ٱلۡحَيَّ مِنَ ٱلۡمَيِّتِ وَيُخۡرِجُ ٱلۡمَيِّتَ مِنَ ٱلۡحَيِّ وَمَن يُدَبِّرُ ٱلۡأَمۡرَۚ فَسَيَقُولُونَ ٱللَّهُۚ فَقُلۡ أَفَلَا تَتَّقُونَ ٣١﴾[37] މާނައީ:

"ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވާށެވެ. އުޑުންނާއި ބިމުން ތިޔަބައިމީހުންނަށް ރިޒުޤު ދެއްވަނީ ކޮން ފަރާތެއް ހެއްޔެވެ؟ ނުވަތަ އަޑުއިވުމާއި ފެނުމާއި މިލްކުވެރިވެވޮޑިގެންވަނީ ކޮން ފަރާތަކަށް ހެއްޔެވެ؟ އަދި މަރުވެފައިވާ ތަކެތިން ދިރިހުރި ތަކެތި ނެރުއްވައި، ދިރިހުރި ތަކެތިން މަރުވެފައިވާ ތަކެތި ނެރުއްވަނީ ކޮން ފަރާތެއް ހެއްޔެވެ؟ އަދި އެންމެހާ ކަމެއް

[37] ސޫރަތު ޔޫނުސް 10 : 31

ތަރުބިޔަތުކުރައްވަނީ ކާކު ހެއްޔެވެ؟ ޖަ، އަހުރެން ބޮޑުކުރެއްވީ. އެއީ ﷲ އެވެ. ދީން ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވާށެވެ. އެހެންކަމުގައިވާނަމަ ތިބާއަދީނަކީ އެއީކޮން ބުނެވިދާނީ ހެއްޔެވެ؟". އަދި މިފަދައިންވާ އާޔަތްތައް ވަރަށްވެސް ގިނައެވެ.

ދެވަނަ އަސްލު: އިބާދަތްތަކުގައި އެއްކައުވަންތަކުރުން (ތަފްޞީލުކޮށް އުޅުއްވިތާ):

އަދި މިއީ (ތަފްޞީލުގެ އިބާދަތްގައި) އެންމެ ކުރިޔަށްވާނުން ފެނިގެން އެންމެ ފަހަރު ޖެހިފައިވާގޮތުން އެކަމުގައި ޖަމާވެގެން ހިނގާފައިވާ ބައެވެ. އަދި އެއީ ދުޢާކުރުން، ރަޙްމަތަށް އެދުން - ބިރުވެތިވުން، ދޯހަކުރުމާއި، ނަޒުރުވެރިކުރުމާއި، ކުރުބާނުވުމުގެ ޒަބުޙު ދުޢާކުރުމާއި، ރުކޫޢުކުރުމާއި، އިސްތިޢާނަތްކުރުމާއި، ބިރުވެތިވުމާއި، ވަކީލުކުރުމާއި، އުއްމީދުކުރުމާއި، ތަވައްކުލުކުރުމާއި، (ތައުބާވާ ޒަކާތް) އިސްތިޢާނަތާއި - މިފަދަ އަމަލުތަކުން ﷲ އެއްކައުވަންތަކުރުމެވެ. މިއީން ކޮންމެ ބާވަތަކުން ދުޢާކުރުން ނަހީކުރުމެވެ.

ތިންވަނަ އަސްލު: ﷲ ގެ ނަންފުޅުތަކާއި، އިސްމުފުޅުތަކާއި ސިފަފުޅުތަކުގައި އެއްކައުވަންތަކުރުން (ތަފްޞީލުގެ ދަރުސް ވަކި އަސްލާ ވަރު ސިފަތައް):

ﷲ تعالى ވިދާޅުވެއެވެ: ﴿قُلۡ هُوَ ٱللَّهُ أَحَدٌ ۝١ ٱللَّهُ ٱلصَّمَدُ ۝٢ لَمۡ يَلِدۡ وَلَمۡ يُولَدۡ ۝٣ وَلَمۡ يَكُن لَّهُۥ كُفُوًا أَحَدُۢ ۝٤﴾[38] މާނައީ: "ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވާށެވެ. އެއީ އެއްކައުވަންތަ ﷲ އެވެ. ✵ ﷲ އީ ޞަމަދުވަންތަ ރަސްކަލާނގެއެވެ. (އެއީ އެންމެހާ ބޭނުންތަކަށް ބޭނުންވެވޭ ރަސްކަލާނގެއެވެ، އަދި އެއްވެސް އެއްޗަކަށް

[38] ސޫރަތުލް އިޚްލާޞް 112 : 1-4

އެއިލާހު ބޭނުންފުޅުވާ ގޮތަކަށް ހިންގަވާ އިލާހެވެ.) * އެއިލާހަކީ އެއްވެސް އެއްޗެއް
މުޝާބަހަތެއް ނުވެއެވެ. އަދި އެއްވެސް އެއްޗަކަށް އެއިލާހު މުޙްތާޖުވެވޮޑިގެން
ނުވާނެއެވެ. * އަދި އެއިލާހާއި އެއްގޮތްވާނޭ އެކަކުވެސް ނުވެއެވެ."

އަދި އެއިލާހު تَعَالَى ގެ ވަޙީފުޅުގައި: ﴿وَلِلَّهِ ٱلْأَسْمَآءُ ٱلْحُسْنَىٰ فَٱدْعُوهُ بِهَا ۖ وَذَرُوا۟ ٱلَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِىٓ أَسْمَـٰٓئِهِۦ ۚ سَيُجْزَوْنَ مَا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ ﴿١٨٠﴾﴾ [39] މާނައީ: "އަދި އެންމެ ރިވެތިވެގެންވާ ނަންފުޅުތައް ވެރިވެވޮޑިގެންވަނީ الله އަށެވެ. ފަހެ، އެނަންފުޅުތަކުން ތިޔަބައިމީހުން އެއިލާހަށް ދުޢާކުރާށެވެ. އަދި އެއިލާހުގެ ނަންފުޅުތަކުގައި، ޙައްޤުން ދުރުވެ އެއްކިބާވާމީހުން ތިޔަބައިމީހުން ދޫކޮށްލާށެވެ. އެމީހުން ކުރަމުންދިޔަ ކަންތަކަށް އެމީހުންނަށް ޖަޒާދެއްވޭނެއެވެ."

އަދި އެއިލާހު تَعَالَى ގެ ވަޙީފުޅުގައި: ﴿لَيْسَ كَمِثْلِهِۦ شَىْءٌ ۖ وَهُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلْبَصِيرُ ﴿١١﴾﴾ [40] މާނައީ: "އަދި އެއިލާހާއި އެއްގޮތްވާނޭ އެއްވެސް އެއްޗެއް ނުވެއެވެ. އަދި އެއީ ހުރިހާކަމެއް އަޑުއައްސަވާ ބައްލަވާވޮޑިގެންވާ އިލާހެވެ."

---

39 ސޫރަތުލް އަޢުރާފު 7 : 180

40 ސޫރަތުއް ޝޫރާ 42 : 11

ޝިރުކުގެ ބައިތައް

ތަވްޙީދުގެ (އެއްކަލާނގެކަމުގެ) އިދިކޮޅަކީ ޝިރުކެވެ. އަދި ޝިރުކު ބެހިގެން ތިން ބައިކަށެވެ. އެއީ: ބޮޑު ޝިރުކާއި، ކުޑަ ޝިރުކާއި، ފޮރުވިގެންވާ ޝިރުކަށެވެ.

ޝިރުކުގެ ބައިތަކުގެ ތެރެއިން ފުރަތަމަ ބައި: ބޮޑު ޝިރުކު (އައްޝިރުކު އަލްއަކްބަރު):

ބޮޑު ޝިރުކު الله ނުފުއްސަވައެވެ. އަދި އެއާއި އެކު އެއްވެސް ހެޔޮ ޢަމަލެއް އެއިރުވެސް ޤަބޫލުނުކުރައްވައެވެ. الله تعالی ވަޙީކުރައްވައިފައެވެ: ﴿إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَن يُشْرَكَ بِهِۦ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَٰلِكَ لِمَن يَشَآءُۚ وَمَن يُشْرِكْ بِٱللَّهِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَٰلًۢا بَعِيدًا ١١٦﴾[41] މާނައީ: "ހަމަކަށަވަރުން الله އެއިރާކަން ޝިރުކު ކުރުމުގެ މާފު ނުފުއްސަވައެވެ. އަދި އެނޫން ކަމެއްވެސް އެއިރާކު އިރާދަކުރެއްވި މީހަކަށް އެއިރާކު ފުއްސަވައެވެ. އަދި الله އަށް ޝިރުކުކޮށްފިމީހާ ދުރުވެގެންވާ މަގުފުރެދުމަކުން މަގުފުރެދިއްޖެކަން ކަށަވަރެވެ."

[41] ސޫރަތުއް ނިސާ 4 : 116

އަދި އެއިލާހު ﷻ ވަޙީކުރެއްވިއެވެ: ﴿لَقَدْ كَفَرَ ٱلَّذِينَ قَالُوٓاْ إِنَّ ٱللَّهَ هُوَ
ٱلْمَسِيحُ ٱبْنُ مَرْيَمَ ۖ وَقَالَ ٱلْمَسِيحُ يَـٰبَنِىٓ إِسْرَٰٓءِيلَ ٱعْبُدُواْ ٱللَّهَ رَبِّى وَرَبَّكُمْ ۖ إِنَّهُۥ مَن
يُشْرِكْ بِٱللَّهِ فَقَدْ حَرَّمَ ٱللَّهُ عَلَيْهِ ٱلْجَنَّةَ وَمَأْوَىٰهُ ٱلنَّارُ ۖ وَمَا لِلظَّـٰلِمِينَ مِنْ
أَنصَارٍ ﴿٧٢﴾﴾[42] މާނައީ: "ހަމަކަށަވަރުން ﷲ އީ އަލްމަސީޙު ބުން މަރްޔަމް
ކަމަށް ބުނި މީހުން ކާފިރުވެއްޖެކަން ކަށަވަރެވެ. އަދި އަލްމަސީޙު ބުން މަރްޔަމް
ވިދާޅުވިއެވެ. އޭ އިސްރާއީލުގެ ދަރިންނޭވެ! ތިޔަބައިމީހުން ތިމަންކަލޭގެފާނުގެ ރައްބު
އަދި ތިޔަބައިމީހުންގެ ރައްބު ﷲ އަށް އަޅުކަންކުރާށެވެ. ހަމަކަށަވަރުން، ﷲ އަށް
ޝިރުކުކޮށްފިމީހަކަށް، ސުވަރުގެ ހަރާމްކުރައްވައިފިކަން ކަށަވަރެވެ. އަދި އޭނާ
ދިރިއުޅޭނެ ތަނަކީ ނަރަކައެވެ. އަދި އަނިޔާވެރިންނަށް އެހީތެރިވާނެ އެކަކުވެސް
ނުވެއެވެ."

އަދި އެއިލާހު ﷻ ވަޙީކުރެއްވިއެވެ: ﴿وَقَدِمْنَآ إِلَىٰ مَا عَمِلُواْ مِنْ عَمَلٍ
فَجَعَلْنَـٰهُ هَبَآءً مَّنثُورًا ﴿٢٣﴾﴾[43]

---

42 ސޫރަތުލް މާއިދާ 5 : 72

43 ސޫރަތުލް ފުރްޤާން 25 : 23

މާނައީ: "އަދި ޢަމަލުތަކުގެތެރެއިން އުޅުއްވުމަށް ކަންތައްތަކާ، ތިމަންނާއިއާ ބައްލަވައި، އެއިބަމަލުގެ ވަރުބޮޑުވެގެންދާ ކަނޑައެޅިގެން ގެއްލުންވެރިޔާއެވެ."

އަދި އެކަލާނގެ ﷻ ވަޙީކުރެއްވިއެވެ: ﴿ لَئِنْ أَشْرَكْتَ لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴾[44] މާނައީ: "އަދި ހަމަކަށަވަރުން ތިބާ ޝިރުކުކޮށްފިނަމަ، އެކަލާނގެ ތިބާގެ ޢަމަލުތައް ބާޠިލުކުރައްވާނެއެވެ. އަދި ޔަޤީނުން ތިބާވާނީ ގެއްލުންވެރިވާ މީހުންގެ ތެރެއިންކަން ކަށަވަރެވެ."

އަދި އެކަލާނގެ ﷻ ވަޙީކުރެއްވިއެވެ: ﴿ وَلَوْ أَشْرَكُوا لَحَبِطَ عَنْهُم مَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴾[45] މާނައީ: "އަދި އެބައިމީހުން ޝިރުކު ކުރިނަމަ އެމީހުންކޮށް އުޅުނު ޢަމަލުތައް ބާޠިލުވާނެކަން ކަށަވަރެވެ."

ބޮޑު ޝިރުކު ބެހެނީ ހަތަރު ބައިކަށެވެ:

އެއްވަނަ ބައި: <u>ދުޢާކުރުމުގައި ޝިރުކު ކުރުން:</u> މީގެ ދަލީލަކީ އެކަލާނގެ تعالى ގެ ވަޙީބަސްފުޅެވެ: ﴿ فَإِذَا رَكِبُوا فِي الْفُلْكِ دَعَوُا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ فَلَمَّا نَجَّاهُمْ إِلَى الْبَرِّ إِذَا هُمْ يُشْرِكُونَ ﴾[46]

---

[44] ސޫރަތުއް ޒުމަރު 39 : 65

[45] ސޫރަތުލް އަންޢާމް 6 : 88

[46] ސޫރަތުލް ޢަންކަބޫތު 29 : 65

މާނައީ: "އަދި އެބައިމީހުން ނަވަށް އެރިހިނދު، އެއިލާހަށް ދީން ޚާލިޞްކޮށް ބާރު އެޅުވުން الله އަށް ދުޢާކުރެއެވެ. ފަހެ، އެއިލާހު އެއުރެން ސަލާމަތްކޮށްދެއްވައި އެއްގަމަށް ގެންދެވި ހިނދު، އެއުރެން އެއިލާހަށް ޝިރުކު ކުރެތެވެ."

ދެވަނަ ބައި: ނިޢުމަތުގައި އަދި އުދުރުގައި އަދި ޞަބްރު ކުރުމުގައި ޝިރުކު

ކުރުން: މިގެ ދަލީލަކީ އެއިލާހު تَعَالَىٰ ގެ ވަޙީބަސްފުޅެވެ: ﴿مَن كَانَ يُرِيدُ ٱلْحَيَوٰةَ ٱلدُّنْيَا وَزِينَتَهَا نُوَفِّ إِلَيْهِمْ أَعْمَٰلَهُمْ فِيهَا وَهُمْ فِيهَا لَا يُبْخَسُونَ ۝١٥ أُو۟لَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ لَيْسَ لَهُمْ فِى ٱلْءَاخِرَةِ إِلَّا ٱلنَّارُ ۖ وَحَبِطَ مَا صَنَعُوا۟ فِيهَا وَبَٰطِلٌ مَّا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ ۝١٦﴾[47] މާނައީ : "ދުނިޔޭގެ ދިރިއުޅުމާއި، އޭ ދުނިޔޭގެ ޒީނަތްތެރިކަމަށް އެދޭމީހާ (ދަންނާށެވެ!) އެއުރެންގެ ޢަމަލުތައް ދިވަން އިޒާރު އެއުރެންނަށް އެތާނގައި ހަމަހަމަ ފުއްދަވައި ދެއްވާހުށީމެވެ. އަދި އެއުރެންނަށް އެތާނގައި އުނި ނުކުރައްވާހުށީމެވެ.

✵ އެއުރެންނީ އާޚިރަތުގައި ނަރަކަ ނޫން އެހެންތަކެއް އެއުރެންނަށް ނުވާ މީހުންނެވެ. އަދި އެއުރެންކުރި ކަންތައް އެތާނގައި، ބާޠިލުވެގެންވެއެވެ. އަދި އެއުރެން ކޮށްއުޅުނު ކަންތައް ބާޠިލުވެގެންވެއެވެ."

47 ސޫރަތު ހޫދު 11 : 15

ތިންވަނަ ބައި: ކިޔަމަންވުމުގައި ޝިރުކު ކުރުން: މީގެ ދަލީލަކީ އެއިލާހު

تَعَالَىٰ ގެ ވަޙީބަސްފުޅު: ﴿ ٱتَّخَذُوٓاْ أَحۡبَارَهُمۡ وَرُهۡبَٰنَهُمۡ أَرۡبَابٗا مِّن دُونِ ٱللَّهِ وَٱلۡمَسِيحَ ٱبۡنَ مَرۡيَمَ وَمَآ أُمِرُوٓاْ إِلَّا لِيَعۡبُدُوٓاْ إِلَٰهٗا وَٰحِدٗاۖ لَّآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَۚ سُبۡحَٰنَهُۥ عَمَّا يُشۡرِكُونَ ٣١ ﴾[48]

މާނައީ: "އެއުރެންގެ އިލްމުވެރިންނާއި، ޒާހިދުންނާއި، އަދި އަލްމަސީޙު ބިން މަރްޔަމް، الله ފިޔަވައި ރައްބުން (އިލާހުން) ތަކެއް ކަމުގައި އެއުރެން ހިފައިފެވެ. (ނަމަވެސް) އެއް އިލާހަކަށް އަޅުކަން ކުރުމަށް މެނުވީ އެއުރެންނަކަށް އަމުރު ނުކުރެވިއްޖެއެވެ. އެއިލާހު މެނުވީ އިލާހަކު ނުވެއެވެ. އެކަލާނގެ ޝިރުކު ކުރާ ކަންކަމުން އެއިލާހު ހުސްޠާހިރުވެވޮޑިގެންވެއެވެ."

މިއާޔަތުގެ އެއްވެސް މުފައްސިރުންގެ ތަފްސީރަކީ (މާނައަކީ): الله އަށް އުޅުކަމުގައި އިލްމުވެރިންނާއި އަޅުވެރިންނަށް ކިޔަމަންވުމެވެ.[49] އެއީ އެމީހުންނަށް ދުޢާކުރުމެއް ނޫނެވެ. އެއީ ޙަރާމް ބަދަލުކުރުމުގައި މި ސަބަބުތަކުން ތަބާވުމެވެ

---

[48] ސޫރަތުއް ތައުބާ 9 : 31

[49] މަޖްމޫޢުލް ފަތާވާ: (އަޙްމަދު ބިން ތައިމިއްޔާ: މީގެ ތަފްސީރުގައި އިލްމުވެރިންނާއި އަޅުވެރިންގެ އިބާދަތް ކުރުމަކީ މަޢުޞިޔަތްތަކުގައި ހިތްހަމަޖެހުމެވެ. މިގޮތުން الله އަށް ހައްގުވެގެންވާ އެއްވެސް ތަބާވެރިކަމެއްގައި އެއުރެން އެއްވަރުކޮށް ނަފްސުގެ އަމުރުތަކުގައި ގޮސްފައިވާ އެއްޗެއް ކިޔަމަންވެ، އެއުރެންނަށް އަޅުކަމުގައި ޝިރުކު ކުރުމެވެ ގޮސްފައިވެ.)

ނަބީ ﷺ އޭގެ މާނަކޮށްދެއްވި ގޮތަށެވެ. ޢަދިއްޔު رضي الله عنه ވިދާޅުވިއެވެ: "އަހަރުމެން އެމީހުންނަކަށް އަޅުކަމެއް ނުކުރަމެވެ!" އެހިނދު އެކަލޭގެފާނު ﷺ އެމީހުންނަކަށް އަޅުކަންކުރުމުގެ މާނައަކީ (الله އަށް ވެވޭ) އުޅެދުންތަކުގައި އެމީހުންނަކަށް ކިޔަމަންވުމުގައި ބަޔާންކޮށްދެއްވިއެވެ.

<u>ހަތަރުވަނަ ބައި: ލޯބިވުމުގައި ޝިރުކުކުރުން:</u> މިގެ ދަލީލަކީ އައްލާހު تَعَالَى ގެ މިވަޙީބަސްފުޅު:

﴿ وَمِنَ ٱلنَّاسِ مَن يَتَّخِذُ مِن دُونِ ٱللَّهِ أَندَادًا يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ ٱللَّهِ ﴾ (50)

މާނައީ: "އަދި الله ފިޔަވައި (އެއިލާހާއި) އެއްހަމަކުރާ ފަރާތްތަކެއް (އިލާހުންގެ ގޮތުގައި) ނަގާ ބަޔަކު މީސްތަކުންގެ ތެރޭގައިވެއެވެ. الله ދެކޭ ލޯބިވާ ފަދައިން، އެއުރެން އެ ފަރާތްތަކަށް ލޯބިވެއެވެ."

<u>ޝިރުކުގެ ބައިތަކުގެ ތެރެއިން ދެވަނަ ބައި: ކުޑަ ޝިރުކު (އައްޝިރުކު އަލްއަޞްޣަރު):</u>

އެއީ ދެއްކުންތެރިކަމެވެ. މިގެ ދަލީލަކީ އައްލާހު تَعَالَى ގެ މިވަޙީބަސްފުޅު:

﴿ فَمَن كَانَ يَرْجُوا۟ لِقَآءَ رَبِّهِۦ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَٰلِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِۦٓ أَحَدًۢا ١١٠ ﴾ (51)

[50] ސޫރަތުލް ބަޤަރާ 2 : 165

[51] ސޫރަތުލް ކަހްފު 18 : 165

މާނައީ: "އަދި އެމީހެއްގެ ރައްބާއި ބައްދަލުވުމަށް އެދޭ މީހާ، ފަހެ، އޭނާ ހެޔޮ ޢަމަލުތަކެއް ޢަމަލުކުރާށެވެ. އަދި އޭނާގެ ރައްބަށް އަޅުކަންކުރުމުގައި އެއްވެސް ފަރާތެއް ބައިވެރިނުކުރާށެވެ."

ޝިރުކުގެ ބައިތަކުގެ ތެރެއިން ތިންވަނަ ބައި: ފޮރުވިފައިވާ ޝިރުކު

(އައްޝިރުކު އަލްޚަފިއްޔު): މިގެ ދަލީލަކީ ރަސޫލުﷲ ﷺ ގެ ބަރަކާތްތެރި ބަސްފުޅެވެ:

«الشِّرْكُ في هذه الأمة أَخْفَى مِنْ دَبِيبِ النَّمْلِة السَوْدَاءَ عَلى صَفَاةٍ سَوْدَاءَ فِي ظُلْمَةِ اللَيْلِ»[52] މާނައީ: "މިއުއްމަތުގައި ޝިރުކުވަނީ، ރޭގަނޑުގެ އަނދިރިކަމުގައި ކަޅު ހިލަގަނޑެއްގެ މަތީގައިވާ ކަޅު ހިނިކޮޅެއްގެ ހިނގުމަށްވުރެވެސް، ފޮރުވިގެންނެވެ."

އަދި އޭގެ ކައްފާރާއަކީ ރަސޫލުﷲ ﷺ ގެ ބަރަކާތްތެރި ބަސްފުޅެވެ: « اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أُشْرِكَ بِكَ وَأَنَا أَعْلَمُ ، وَأَسْتَغْفِرُكَ لِمَا لا أَعْلَمُ » މާނައީ: "ޔާ ﷲ! ހަމަކަށަވަރުން އަހުރެންނަކީ އެނގިހުރެ އެއްވެސްކަމަކުން ތިބާއާއި ޝަރީކު ކުރުމާއިމެދު ތިބާގާތުގައި ރައްކާތެރިކަން އަހުރެން އެދެމެވެ. އަދި އަހުރެންނަށް ނޭނގޭ ގޯނާތަކުން ތިބާގެ ފާފަފުއްސެވުން އެދެމެވެ."

---

52 މުސްނަދު އަޙްމަދުގެ ނަސް: (މިޙަދީޘް ރިވާކުރެއްވި ބަރަކާތްތެރި ސަޙާބީ ބަދަލުވެގެން ނަމްބަރު، އެހެން ތަފްޞީލުތަކުން މިބަރަކާތް ރިވާވެގެންވެއެވެ. އޭގެ ތެރޭގައި ބަރަކާތް ދަރަޖައިގެ ރިވާޔަތްތަކާއި ޝަރީޙު ރިވާޔަތްތަކާއި ޝައިޚު އިމާމް ބުޚާރީ ﷺ އަދަބުލް މުފްރަދުގައި ވިދާޅުވެ އެކުލަވާ ބަރަކާތް ރިވާކުރައްވައިވެއެވެ. އެކަމަކު ޟަޢީފު ބަޔާންކޮށް ބާރަކާތް އަދިވެސް ތަރަފުގައި މިއީ ބަރަކާތް ދަރަޖައިގެ ބަރަކާތްތަކެވެ.)

ކުފުރުގެ ބައިތައް

ކުފުރަކީ ދެކުފުރެކެވެ. (އެބަހީ ދެވައްތަރެއްގެ ކުފުރެވެ.)

ފުރަތަމަ ވައްތަރު: މިއްލަތުން ބޭރުވާ ކުފުރު: އަދި އޭގެ ފަސް ބާވަތެއްވެއެވެ.

އެއްވަނަ ބާވަތް: ދޮގުކުރުމުގެ ކުފުރު (ކުފުރު އައްތަކްޒީބް): މީގެ ދަލީލަކީ އައްލާހު تَعَالَىٰ ގެ ވިދާޅުވުން: ﴿وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ ٱفْتَرَىٰ عَلَى ٱللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ بِٱلْحَقِّ لَمَّا جَآءَهُۥٓ ۚ أَلَيْسَ فِى جَهَنَّمَ مَثْوًى لِّلْكَـٰفِرِينَ ﴿٦٨﴾﴾[53] މާނައީ: "الله ގާތުގައި ހަދައިގެން ދޮގެއްބުނި މީހަކަށްވުރެން، ނުވަތަ ޙައްޤާގެ ގާތަށް ޙައްޤު އައިއިރު ދޮގުކުރި މީހަކަށްވުރެން އަނިޔާވެރިޔަކީ ކާކުހެއްޔެވެ؟ ކާފިރުން ތިބޭނެ ތަނެއް ނަރަކައިގައި ނުވޭހެއްޔެވެ؟"

ދެވަނަ ބާވަތް: ބޮޑާވުމާއި، ދެކޮޅުހެދުމުގެ ކުފުރު (ކުފުރު އަލްއިބާއި ވަލް އިސްތިކްބާރު މަޢަ އައްތަޞްދީޤު): މީގެ ދަލީލަކީ އައްލާހު تَعَالَىٰ ގެ ވިދާޅުވުން: ﴿وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَـٰٓئِكَةِ ٱسْجُدُوا۟ لِـَٔادَمَ فَسَجَدُوٓا۟ إِلَّآ إِبْلِيسَ أَبَىٰ وَٱسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ ٱلْكَـٰفِرِينَ ﴿٣٤﴾﴾[54]

---

[53] ސޫރަތުލް އަންކަބޫތު 29 : 68

[54] ސޫރަތުލް ބަޤަރާ 2 : 34

މާނައީ: "އަދި އާދަމްގެފާނަށް ތިޔަބައިމީހުން ސަޖިދަކުރާށޭ ތިމަން އިލާހު މަލާއިކަތުންނަށް ވަޙީކުރެއްވިހިނދު ހަނދުމަކުރާށެވެ. ފަހެ، އިބްލީސް ފިޔަވައި އެމަލާއިކަތުން ސަޖިދަކުރެއްވީއެވެ. އެކަލޭގެ އެކަމަކު ޖިންނީންގެ ތެރެއިން ކަމުގައިވީއެވެ. އަދި ކާފިރުންގެ ތެރެއިން އެކަލޭގެ ވީއެވެ."

ތިންވަނަ ބާވަތް: ޝިރުކު ކުރުމުގެ ކުފުރު. (ކުފުރު އައްޝިރުކު): އަދި

އެއީ ޝިރުކުގެ ކުފުރެވެ. މީގެ ދަލީލަކީ އެއިލާހު تَعَالَىٰ ގެ ވަޙީބަސްފުޅެވެ: ﴿وَدَخَلَ جَنَّتَهُۥ وَهُوَ ظَالِمٌ لِّنَفْسِهِۦ قَالَ مَآ أَظُنُّ أَن تَبِيدَ هَٰذِهِۦٓ أَبَدًا ﴿٣٥﴾ وَمَآ أَظُنُّ ٱلسَّاعَةَ قَآئِمَةً وَلَئِن رُّدِدتُّ إِلَىٰ رَبِّى لَأَجِدَنَّ خَيْرًا مِّنْهَا مُنقَلَبًا ﴿٣٦﴾ قَالَ لَهُۥ صَاحِبُهُۥ وَهُوَ يُحَاوِرُهُۥٓ أَكَفَرْتَ بِٱلَّذِى خَلَقَكَ مِن تُرَابٍ ثُمَّ مِن نُّطْفَةٍ ثُمَّ سَوَّىٰكَ رَجُلًا ﴿٣٧﴾ لَّٰكِنَّا۠ هُوَ ٱللَّهُ رَبِّى وَلَآ أُشْرِكُ بِرَبِّىٓ أَحَدًا ﴿٣٨﴾﴾ [55]

މާނައީ: "އަދި އޭނާގެ އަމިއްލަ ނަފްސަށް އަނިޔާވެރިވާ ހާލު އޭނާގެ ބަގީޗާއަށް އޭނާވަންނައެވެ. އޭނާ ބުންޏެވެ. މިބަގީޗާ ދުވަހަކުވެސް ފަނާވެދާނެ ކަމަކަށް އަހުރެން ހީއެއް ނުކުރަމެވެ. ✻ އަދި ޤިޔާމަތްވާނެ ކަމަކަށްވެސް އަހަރެން ހީއެއް ނުކުރަމެވެ. އަދި އަހުރެންގެ ރަސްކަލާނގެ ހަޟްރަތަށް އަހުރެން ރައްދުކުރެއްވިޔަސް މިއަށްވުރެ ރަނގަޅުގޮތެއް ބަދަލުގައި، އަހުރެންނަށް ފެންނާނެކަން ކަށަވަރެވެ. ✻ އޭނާގެ އެކުވެރިޔާ އޭނާއާއި ވާހަކަދައްކަމުން ބުންޏެވެ. ވެލިން އަދި އެއަންގަވު ވަނިޖުރުކަން

55 ސޫރަތުލް ކަހްފު 18 : 38-35

ދީން އުފައްދަވައި ފުރިހަމަ ފިރިހެނެއްގެ ގޮތުގައި ތިބާ ހަމަޖައްސަވާދެއްވި ފަރާތަށް ތިބާ ކާފިރުވިހެއްޔެވެ؟ ❁ އެހެންނަމަވެސް އަހުރެންގެ ރައްބު الله އެވެ. އަދި އަހުރެން އަހުރެންގެ ރައްބާއިއެކު އެއްވެސް ފަރާތެއް ޝަރީކު ނުކުރާނަމެވެ."

<u>ހަތަރުވަނަ ބާވަތް: ފުރަގަސްދިނުމުގެ ކުފުރު:</u> މީގެ ދަލީލަކީ އައްލާހު تَعَالَىٰ ގެ ބަސްފުޅު: ﴿وَٱلَّذِينَ كَفَرُواْ عَمَّآ أُنذِرُواْ مُعۡرِضُونَ ۝٣﴾ (56) މާނައީ: "އަދި ކާފިރުވި މީހުންނީ އެއުރެންނަށް އިންޒާރުދެއްވުނު ކަންތަކުން ފުރަގަސްދޭ މީހުންނެވެ."

<u>ފަސްވަނަ ބާވަތް: ނިފާޤުގެ ކުފުރު:</u> މީގެ ދަލީލަކީ އައްލާހު تَعَالَىٰ ގެ ބަސްފުޅު: ﴿ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمۡ ءَامَنُواْ ثُمَّ كَفَرُواْ فَطُبِعَ عَلَىٰ قُلُوبِهِمۡ فَهُمۡ لَا يَفۡقَهُونَ ۝٣﴾ (57) މާނައީ: "އެއީ އެއުރެން އީމާންވެ، އޭގެފަހުން ކާފިރުވުމުގެ ސަބަބުންނެވެ. ފަހެ، އެއުރެންގެ ހިތްތަކުގައި ސިއްކަޖެހިފައެވެ. ފަހެ، އެއުރެންނަކީ ނުވިސްނެއެވެ."

<u>ކުފުރުގެ ދެވަނަބާވަތަކީ ކުޑަ ކުފުރު:</u>

އެއީ މިއްލަތުން ބޭރުނުކުރާ ކުޑަ ކުފުރެވެ. އެއީ ނިޢުމަތަށް ވާ ކުފުރެވެ. (ކުފުރު ނިޢުމަތް - އެބަހީ ނިޢުމަތަށް ކާފިރުވުމެވެ.) މީގެ ދަލީލަކީ އައްލާހު تَعَالَىٰ ގެ ބަސްފުޅު:

---

[56] ސޫރަތުލް އަޙްޤާފް 46 : 3

[57] ސޫރަތުލް މުނާފިޤޫން 63 : 3

﴿وَضَرَبَ ٱللَّهُ مَثَلٗا قَرۡيَةٗ كَانَتۡ ءَامِنَةٗ مُّطۡمَئِنَّةٗ يَأۡتِيهَا رِزۡقُهَا رَغَدٗا مِّن كُلِّ مَكَانٖ فَكَفَرَتۡ بِأَنۡعُمِ ٱللَّهِ فَأَذَٰقَهَا ٱللَّهُ لِبَاسَ ٱلۡجُوعِ وَٱلۡخَوۡفِ بِمَا كَانُواْ يَصۡنَعُونَ ١١٢﴾ (58) މާނައީ: "އަމާންވެ، ހިތްހަމަޖެހިގެންވާ ރަށެއްގެ މިޘާލުން، الله މިޘާލެއް ޖެއްސެވިއެވެ. ކޮންމެ ދިމާއަކުން ތަނަވަސްވެގެންވާ ގޮތުގައި، އެ ރަށަށް ރިޒްޤު އާދެމެވެ. ދެން اللهގެ ނިޢުމަތަށް އެ ރަށުގެ މީހުން ކާފިރުވުއެވެ. ދެން އެއުރެން ކޮށްއުޅުނު ކަންތަކުގެ ސަބަބުން، ބަނޑުހައިހޫނުކަމާއި، ބިރުވެރިކަމުގެ ފޭރާންލައްވައި، އެކަމުގެ ރަހަ އެއުރެންނަށް الله ދެއްކެވިއެވެ."

---

[58] ސޫރަތުލް ނަޙްލު 16 : 112

ނިޔާތުގެ ބައިތައް

ނިޔާތު ބެހެނީ ދެބަޔަކަށެވެ. އެއީ އިޢުތިޤާދުގެ ނިޔާތާއި ޢަމަލީ ނިޔާތެވެ.

<u>**އިޢުތިޤާދީ ނިޔާތު:**</u> (އެބަހީ: ޤަބޫލުކުރުމުގައިވާ ނިޔާތެވެ.) މިވައްތަރުގައި ހަ ބާވަތެއްވެއެވެ. މިވައްތަރުގެ ނިޔާތުގެ އަހުލުވެރިންނަކީ ނަރަކައިގެ އެންމެ އަޑީގައިވާ އަހުލުވެރިންނެވެ. އެބާވަތްތަކަކީ:

(ހ) ރަސޫލާ ﷺ ދޮގުކުރައްވުން.

(ށ) ރަސޫލާ ﷺ އެކަލަކައިގެން ވަޢައިގަތް ބައެއް ކަންކަން ދޮގުކުރައްވުން.

(ނ) ރަސޫލާ ﷺ އަށް ނަފްރަތުކުރުން.

(ރ) ރަސޫލާ ﷺ އެކަލަކައިގެން ވަޢައިގަތް ބައެއް ކަންކަމަށް ނަފްރަތުކުރުން.

(ބ) ރަސޫލާ ﷺ ގެ ދީނަށް ނިކަމެތިކަމެއް ލިބުމުން އުފާވުން.

(ޅ) ރަސޫލާ ﷺ ގެ ދީނަށް ނަޞްރުލިބުމުން އެކަމަށް ނުރުހުން.

ނިފާޤުގެ ވައްޓަފާޅިތަކުގެ ތެރެއިން ދެވަނަ ވައްޓަފާޅި: އެއީ ޢަމަލީ ނިފާޤެވެ. އޭގެ ގިނަ ބާވަތްތެވެ.

މީގެ ދަލީލަކީ ރަސޫލުﷲ ﷺ ގެ ހަދީޘްފުޅެވެ: « آيَةُ الْمُنَافِقِ ثَلَاثٌ: إِذَا حَدَّثَ كَذَبَ، وَإِذَا وَعَدَ أَخْلَفَ، وَإِذَا اؤْتُمِنَ خَانَ »[59] މާނައީ: ”މުނާފިޤުގެ ޢަލާމާތަކީ ތިނެކެވެ: ވާހަކަދައްކައިފިނަމަ ދޮގުހަދައެވެ. ވަޢުދުވެއްޖެނަމަ ޚިލާފުވެއެވެ. އަދި އަމާނާތެއް ހަވާލުކުރެވިއްޖެނަމަ ޚިޔާނާތްތެރިވެއެވެ.“

އަދި އެހެން ރިވާޔަތެއްގައިވެއެވެ: « وَإِذَا خَاصَمَ فَجَرَ، وَإِذَا عَاهَدَ غَدَرَ » މާނައީ: ”އަދި ދެބަސްވެރިވެ ހިލާފުވެއްޖެނަމަ ހައްދުފަހަނައަޅައިދެއެވެ. އަދި ޢަހުދުވެއްޖެނަމަ ހީލަތްހަދައި އޮޅުވާލައެވެ.“

59 މިހަދީޘް ޞަޙީޙު ބުޚާރީ، ޞަޙީޙު މުސްލިމް، ޖާމިޢު ތިރުމިޛީ، މުސްނަދު އަޙްމަދުގައި ރިވާވެގެންވެއެވެ.

ޠާޣޫތުގެ މާނައާއި އޭގެ މައިގަނޑު ވައްތަރުތައް

اللهتعالى ތިބާއަށް ރަޙްމަތް ލައްވާށި! އާދަމްގެ ދަރިންގެ މައްޗަށް އެންމެ ފުރަތަމަ ފަރުޟުކުރެއްވި ކަމަކީ ޠާޣޫތަށް ކާފިރުވެ، الله އަށް އީމާންވުންކަމުގައި ވީމާ ދަންނާށެވެ. މީގެ ދަލީލަކީ އިލާހު تعالى ގެ ވަޙީބަސްފުޅު:

﴿ وَلَقَدۡ بَعَثۡنَا فِي كُلِّ أُمَّةٖ رَّسُولًا أَنِ ٱعۡبُدُواْ ٱللَّهَ وَٱجۡتَنِبُواْ ٱلطَّٰغُوتَۖ ﴾[60] މާނައީ: "ކޮންމެ އުއްމަތަކަށް ތިމަން الله، ރަސޫލަކު ފޮނުއްވީމުއެވެ. އެއީ "الله އަށް އަޅުކަންކުރާށެވެ. އަދި ޠާޣޫތާއި ގާތް ނުވާށޭ" އަމުރުކުރުމަށެވެ."

ފަހެ، ޠާޣޫތަށް ކާފިރުވުން ވާޖިބު، އެއީ الله ނޫން އެހެންފަރާތްތަކަށް އަޅުކަންކުރުމުގެ ބާވަތްތަކުން ކޮންމެ ބާވަތެއް ބާޠިލުކަމަށް އިޢުތިޤާދުކޮށް، އެކަން ދޫކޮށްލައި، އެކަމާ ނަފްރަތުކޮށް، އެކަމުގެ އަހުލުވެރިންނާ ދުރުހެލިވެ، އެމީހުންނާ ޢަދާވާތްތެރިވުމެވެ.

އަދި، **الله އަށް އީމާންވުމުގެ މާނައަކީ**، ޢަޤީދާގެ ގޮތުން އަޅުކަންކުރެވޭ އިލާހުވަންތަ ހަމައެކަނި ޙައްޤު الله ކަމުގައި ވިޝްވާސްކުރުން، އަޅުކަމުގެ ހުރިހާ ބާވަތެއް އެއްކޮށް الله އަށް ޚާއްޞަކުރުމެވެ. އަދި އެއަޅުކަންތަކަށް، އަޅުކަންކުރެވޭ އެހެން ފަރާތްތަކުގެ ޙައްޤު ބާޠިލުކުރުމެވެ. އަދި الله އަށް އަޅުކަންކުރާ އެއްބަސްވެރިންނާއި އަހުލުވެރިންނަށް ލޯބިވެ، އެމީހުންނާ ރައްޓެހިވުމެވެ. އަދި ޝިރުކުގެ އަހުލުވެރިންނަށް ނަފްރަތުކޮށް، އެމީހުންނާ ޢަދާވާތްތެރިވުމެވެ.

---

[60] ސޫރަތުއް ނަޙްލު 16 : 31

މިއީ އުމުރުއްގެ ނަފްސު ބޭނުންކުރުމުގައި ހުރިމީހާ އުމުރުތަކުން ފުރަގަސްދީ އިބްރާހީމް عليه السلام ގެ މިއްލަތެވެ. އަދި މިއީ الله تعالى އެއިރާދުގެ އަންނަނިވި ވަޙީބަސްފުޅުގައި ބަޔާންކޮށްދެއްވާފައިވާ ހިލާ ނަމޫނާއެވެ:

﴿قَدْ كَانَتْ لَكُمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ فِىٓ إِبْرَٰهِيمَ وَٱلَّذِينَ مَعَهُۥٓ إِذْ قَالُوا۟ لِقَوْمِهِمْ إِنَّا بُرَءَٰٓؤُا۟ مِنكُمْ وَمِمَّا تَعْبُدُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ كَفَرْنَا بِكُمْ وَبَدَا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمُ ٱلْعَدَٰوَةُ وَٱلْبَغْضَآءُ أَبَدًا حَتَّىٰ تُؤْمِنُوا۟ بِٱللَّهِ وَحْدَهُۥٓ﴾ (61) މާނައީ: "އިބްރާހީމްގެފާނާއި، އަދި އެކަލޭގެފާނުގެ އަރިހުގައިވި މީހުންގެ ކިބައިގައި ތިޔަބައިމީހުންނަށް ފުރިހަމަވެގެންވާ ނަމޫނާއެއްވާކަން ކަށަވަރެވެ. އެއީ އެމީހުންގެ ޤައުމުގެ މީހުންނަށް އެމީހުން ބުނިހިނދެވެ: "އަހުރެމެން ކަލޭމެންނާއި، ކަލޭމެން الله ފިޔަވައި ޢިބާދަތްކުރާ ތަކެތީން، ބަރީއަވެގެންވެމެވެ. ކަލޭމެންނަށް އަހުރެމެން ކާފިރުވެގަތީމެވެ. (އިންކާރުކުރީމެވެ.) އަދި އަހުރެމެންނާއި ކަލޭމެންގެ ދެމެދުގައި ޢަދާވާތްތެރިކަމާއި ނުރުހުންތެރިކަން އަބަދަށްޓަކައި ފާޅުވެއްޖެއެވެ. އެއީ ކަލޭމެން الله އަށް އެކަނި އީމާންވާންދެންނެވެ." "

"ޙައްޤު" (މިތަފުސީލުގައި) الله ފިޔަވައި އެފަރާތަކަށް އަޅުކަންކުރުމާ ހިނދު އެކުރުމާ އަޅުކަމާއިމެދު ރުހިގެންވާ ކޮންމެ ފަރާތެއް ނުވަތަ ތަބައަރުވާ ކޮންމެ ފަރާތެއް ނުވަތަ الله އާއި އެއިރާދުގެ ރަސޫލާއަށް ޚިލާފުވެން ދުށްމަނުކޮށްގައި އެފަރާތަކަށް ޚިލާފުވާ ކޮންމެ ފަރާތެއް ޙައްޤުވެގެންވެއެވެ.

---

61 ސޫރަތުލް މުމްތަޙިނަ 60 : 4

ޠާޣޫތުކަމެއް ވަރަށް ގިނައެވެ. އޭގެ މައިގަނޑު ފަސް ޠާޣޫތެއް ވެއެވެ:

<u>ފުރަތަމަވަނީ:</u> اللّٰه ޚިލާފު އެހެން ޙުކުމްތަކަށް އަޅުކަންކުރަން ތަބާވުމަށް ޝައިޠާނާއެވެ. ދަލީލަކީ اللّٰه تَعَالَىٰ ގެ އަންނަނިވި ވަޙީބަސްފުޅެވެ:

﴿۞ أَلَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ يَٰبَنِىٓ ءَادَمَ أَن لَّا تَعْبُدُوا۟ ٱلشَّيْطَٰنَ ۖ إِنَّهُۥ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ ﴿٦٠﴾﴾ [62]

މާނައީ: "އޭ އާދަމް ގެދަރިންނޭވެ! ތިޔަބައިމީހުން ޝައިޠާނާއަށް އަޅުކަން ނުކުރުމަށް ތިމަންއިލާހު ތިޔަބައިމީހުންނަށް އަމުރުކުރައްވާފައިނުވަން ހެއްޔެވެ؟ ހަމަކަށަވަރުން، އޭނާއަކީ ތިޔަބައިމީހުންނަށް ހުރި، ފާޅުވެގެންވާ ޢަދާވާތްތެރިއެކެވެ."

<u>ދެވަނައަށް:</u> اللّٰه تَعَالَىٰ ގެ ޙުކުމްތައް ބަދަލުކުރާ އަނިޔާވެރި ވެރިޔާއެވެ. ދަލީލަކީ اللّٰه تَعَالَىٰ ގެ އަންނަނިވި ވަޙީބަސްފުޅެވެ:

﴿أَلَمْ تَرَ إِلَى ٱلَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ ءَامَنُوا۟ بِمَآ أُنزِلَ إِلَيْكَ وَمَآ أُنزِلَ مِن قَبْلِكَ يُرِيدُونَ أَن يَتَحَاكَمُوٓا۟ إِلَى ٱلطَّٰغُوتِ وَقَدْ أُمِرُوٓا۟ أَن يَكْفُرُوا۟ بِهِۦ وَيُرِيدُ ٱلشَّيْطَٰنُ أَن يُضِلَّهُمْ ضَلَٰلًۢا بَعِيدًا ﴿٦٠﴾﴾ [63]

---

[62] ސޫރަތު ޔާސީން 36 : 60

[63] ސޫރަތު ނިސާ 4 : 60

މާނައީ: "ކަލޭގެފާނުގެ މައްޗަށް އަދި ކަލޭގެފާނުގެ ކުރީން ބާވާލެއްވުން ފޮތްތަކަށް އީމާންވީމޭ ބުނި ބަޔަކު، ޖާހިލީ ކައިރިން ޙުކުމްކުރުވަން ބޭނުންވަނީ ކަލޭގެފާނު ދެކެވަޑައިގަންނަވަންތޯއެވެ؟ ހަމަކަށަވަރުން އެމީހުންނަށް އަމުރުވެވުނީ އެއަށް (ޠާޣޫތަށް) ކާފިރުވުމަށެވެ. އެހެންނަމަވެސް ޝައިޠާނާ ބޭނުންވަނީ އެބައިމީހުން (ސީދާވީގެންނާ ތެދުމަގާއި) ދުރުވެގެންވާ މަގުފުރެދުމަކުން މަގުފުރައްދާށެވެ."

<u>ތިންވަނައަށް:</u> ﷲ ބާވާލެއްވި ބާވާލެއްވުންތައް (ޝަރީޢަތާއި އެއްގޮތަށް) ނޫން އެހެން އެއްޗަކުން ޙުކުމްކުރުން ކުފުރެވެ. ދަލީލަކީ ﷲ تعالى ގެ އަންނަނިވި ވަޙީކުރެއްވުމެވެ:

﴿ وَمَن لَّمۡ يَحۡكُم بِمَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ فَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلۡكَٰفِرُونَ ٤٤ ﴾ [64]

މާނައީ: "އަދި ﷲ ބާވާލެއްވި ބާވާލެއްވުމާއި އެއްގޮތަށް (ޝަރީޢަތާއި އެއްގޮތަށް) ޙުކުމް ނުކުރާ މީހުންނަކީ، ފަހެ އެބައިމީހުންނަކީ، އެއީ ކާފިރުންނެވެ!"

<u>ހަތަރުވަނައަށް:</u> ﷲ ފިޔަވައި، ޣައިބުގެ އިލްމު ލިބިގެންވާ ކަމަށް ދައުވާ ކުރުން ކުފުރެވެ. ދަލީލަކީ ﷲ تعالى ގެ އަންނަނިވި ވަޙީކުރެއްވުމެވެ:

﴿ عَٰلِمُ ٱلۡغَيۡبِ فَلَا يُظۡهِرُ عَلَىٰ غَيۡبِهِۦٓ أَحَدًا ٢٦ إِلَّا مَنِ ٱرۡتَضَىٰ مِن رَّسُولٖ
فَإِنَّهُۥ يَسۡلُكُ مِنۢ بَيۡنِ يَدَيۡهِ وَمِنۡ خَلۡفِهِۦ رَصَدٗا ٢٧ ﴾ [65]

---

[64] ސޫރަތުލް މާއިދާ 5 : 44

[65] ސޫރަތުލް ޖިން 72 : 27-26

މާނައީ: "(އެއިލާހަކީ) ޣައިބު ދެނެވޮޑިގެންވާ އިލާހެވެ. ފަހެ، އެއިލާހުގެ ޣައިބު(ގެ ޢިލްމު) އެއްވެސް މީހަކަށް ފާޅުކޮށްނުދެއްވައެވެ. ۞ ރަސޫލުންގެ ތެރެއިން އެއިލާހު ރުހިވޮޑިގެންވާ ފަރާތަކަށް މެނުވީއެވެ. ފަހެ، ހަމަކަށަވަރުން، އެއިލާހު އެރަސޫލުންގެ ކުރިފުރާމަތިންނާއި، ފަހަތުން ބަލަހައްޓަނިވި ބޭކަލުން ހިނގަވައެވެ."

އަދި އެއިލާހު ވަޙީކުރެއްވިއެވެ:

﴿ ۞ وَعِندَهُۥ مَفَاتِحُ ٱلۡغَيۡبِ لَا يَعۡلَمُهَآ إِلَّا هُوَۚ وَيَعۡلَمُ مَا فِي ٱلۡبَرِّ وَٱلۡبَحۡرِۚ وَمَا تَسۡقُطُ مِن وَرَقَةٍ إِلَّا يَعۡلَمُهَا وَلَا حَبَّةٖ فِي ظُلُمَٰتِ ٱلۡأَرۡضِ وَلَا رَطۡبٖ وَلَا يَابِسٍ إِلَّا فِي كِتَٰبٖ مُّبِينٖ ٥٩ ﴾[66]

މާނައީ: "އަދި ޣައިބުގެ ތަޅުދަނޑިތައްވަނީ، އެއިލާހުގެ ހަޟްރަތުގައެވެ. އެއިލާހު ނޫން އެހެންފަރާތަކަށް އެކަންތައް ނޭނގެއެވެ. އެއްގަމާއި، ކަނޑުގައިވާ (އެންމެހާ) ތަކެއްޗެއް އެއިލާހު ދެނެވޮޑިގެންވެއެވެ. އެއިލާހު ދެނެވޮޑިގެންނުވާގޮތަށް ބާރު ވެއްޓޭ ގަހެއްގެ ފަތެއްވެސް ނުވެއްޓެއެވެ. އަދި ބިމުގެ އަނދިރިކަމުގެ ތެރޭގައިވާ އޮށެއްވިޔަސް، އަދި ތެތްއެއްޗެއްވިޔަސް، އަދި ހިކިއެއްޗެއްވިޔަސް، ބަޔާންވެގެންވާ ފޮތެއްގައި (ލަޢުޙުލްމަޙްފޫޡުގައި) ލިޔެވިފައި ނުވެއެވެ."

---

[66] ސޫރަތުލް އަންޢާމް 6 : 59

ފަސްވަނައަށް: الله ފިޔަވާ އެހެން ފަރާތަކަށް އަޅުކަންކުރުމާ، އެއްބާވަތުގެ އަޅުކަމާއި ދުރުވެގެންވާ ފަރާތެވެ. ތިރީގައިވޭ الله تعالى ގެ އަންނަނިވި ވަޙީބަސްފުޅުގައި:

﴿ وَمَن يَقُلْ مِنْهُمْ إِنِّي إِلَٰهٌ مِّن دُونِهِۦ فَذَٰلِكَ نَجْزِيهِ جَهَنَّمَ ۚ كَذَٰلِكَ
نَجْزِي ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿٢٩﴾ ﴾ (67)

މާނައީ: "އެއުރެންގެތެރެއިން "ހަމަކަށަވަރުން ތިމަން މިއީ އެއިލާހު ފިޔަވައި އިލާހެކޭ" ބުނާ މީހަކު، ފަހެ، ތިމަންއިލާހު ނަރަކައިން ޖަޒާ ދެއްވާހުށީމެވެ. އަނިޔާވެރިންނަށް ތިމަންއިލާހު ޖަޒާ ދެއްވަނީ އެފަދައިންނެވެ."

ޠާޣޫތަށް ކާފިރުވުމާ އާއި އިންސާނަކު الله އަށް އީމާންވާ މިހެންވަމުގައި ނުވާނެ ކަން ތިބާ ދަންނާށެވެ. ތިރީގައިވޭ الله تعالى ގެ މިވަޙީބަސްފުޅުގައި

﴿ فَمَن يَكْفُرْ بِٱلطَّٰغُوتِ وَيُؤْمِنۢ بِٱللَّهِ فَقَدِ ٱسْتَمْسَكَ بِٱلْعُرْوَةِ ٱلْوُثْقَىٰ
لَا ٱنفِصَامَ لَهَا ۗ وَٱللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٥٦﴾ ﴾ (68)

މާނައީ: "ފަހެ ޠާޣޫތަށް ކާފިރުވެ، الله އަށް އީމާންވެއްޖެ މީހާ، ފަހެ އެމީހާ އެންމެ އިތުބާރު ހުރި ދެމެހެއްޓެނިވި ދަމަކަށް ހިފައިގަތްކަން ކަށަވަރެވެ. ފަހެ އޭގެ އެއްވެސް ބިނދުމެއް ނެތެވެ. އަދި الله އީ ހުރިހާކަމެއް އަޑުއައްސަވާވޭގެންވާ ދަންނަވޭގެންވާ ފަރާތެވެ."

---

67 ސޫރަތުލް އަންބިޔާ 21 : 29

68 ސޫރަތުލް ބަޤަރާ 2 : 29

ހިޖުރަތަކީ (އައްޝިރުކަށް) މުހައްމަދު ﷺ ގެ ދީނެވެ. އަދި މަގުފުރުމަކީ
(އަލްފައި އަދި) އަހުހު ޢަޒުމުގެ ދީނެވެ. އަދި އެންމެ އިތުބާރުކުރި އުޅުއްވަނީ
(އަލްއިރުވަމުލް ވުޖޫދާ) އަދި ﷲ ފިޔަވައި ބައްދުވެގެން އަޅުކަންކުރާ އިލާހަކު
ނުވާކަމެ ހުރިވެގެ. އެސަލާމަތަކީ ނަފްސާއި އިޚްލާޞްމުކުރުން އާދައި އެކުލަވިގެންވާ
ހުރިވެގެކެވެ. އެއި އަޅުކަމުގެ އެންމެހައި ވައްތަރުތަކެއް ﷲ تعالى ނޫން ފަރާތްތަކަށް
ކުރުން ނަފީކުރާ އަދި އަޅުކަމުގެ ހުރިހާ ވައްތަރެއް ހަމައެކަނި ﷲ އަށް އެއްވެސް
ޝަރީކަކު ނުވާގޮތަށް ޘާބިތުކުރުމެވެ.

والحمد لله الذي بنعمته تتم الصالحات

ފިހުރިސްތު

تم بحمد الله

الدولة الإسلامية

كتابٌ يهدي، وسيفٌ ينصر

ދިވެހިބަހަށް ތަރުޖަމާކޮށް ނަޝްރުކުރީ

أنصار دولة الخلافة الإسلامية في المالديف

رمضان ١٤٣٧هـ